

SLOVENSKI TADRAN

LETO III, ŠTEV. 26

Koper, petek 25. junija 1954

POSAMEZNA ŠTEVILKA 10 DIN

FESTIVAL BRATSTVA

Končan je enotedenski mladinski festival mladine Hrvatske in Slovenije. Svečani zaključek v Kopru združen z množičnim zborovanjem na Titovem trgu v nedeljo dopoldne, je bil višek te mogočne manifestacije mladega rodu, ki raste, se uči in pripravlja, da prevzame na svoja ramena ter nadaljuje delo svojih očetov in starejših bratov.

Zaključno zborovanje pa je bilo hkrati tudi prepričljiv dokaz enotnosti vsega prebivalstva, ki se je tega dne pridružilo mladini, da skupno proslavi in svečano zaključi teden dni trajajoči mladinski praznik.

Že zgodaj v jutranjih urah so se začeli zbirati po naših istrskih vaseh in mestih mladina in odrasli. Autobusi, kamioni in druga vozila so okrašena z zastavami brzela proti Kopru. Iz obmorskih mest so hitele ladje. Prišli so z vseh vasi našega okraja, iz Buj, Hrvatske in Slovenije.

To je bil zadnji dan festivala. Do tedaj pa so mladinske skupine iz Slovenije in Hrvatske obiskale sleherno našo vas. Skupaj s kulturno umetniškimi skupinami okraja so priredile nad sto raznih kulturnih in športnih prireditev, katerim je prisostvovalo nad štirideset tisoč gledalcev.

Zato ni sekretar CK Ljudske mladine Slovenije tov. Tine Remškar na zaključnem zborovanju brez razloga poudaril, da je bil festival mogočna manifestacija bratstva in enotnosti mladine in prispevek k boljšemu medsebojnemu spoznavanju in zblíženju mladine obeh sosednjih republik. Festival je vlil novih moči in nove vere v silno ustvarjalno moč našega ljudstva, hkrati pa zagotovil, da bo mladina še z večjimi napori nadaljevala delo za dvig socialistične zavesti, za vedno višjo kulturno in politično raven, za napredek in neodvisnost naše socialistične domovine.

Mogočen aplavz tisočev zbranih mladincev je potrdil te besede, potrdil, da je vera v naše mlado pokolenje upravičena.

Ko sta zbrane mladince in prebivalstvo pozdravila tudi sekretar CK Ljudske mladine Hrvatske tovariš Antun Krajnovič in sekretar okrajnega komiteja Zveze komunistov okraja Koper tovariš Julij Beltram, je spregovoril sekretar CK ZKS tovariš Miha Marinko, ki je dal priznanje organizatorjem festivala in vsem sodelujočim pri tej mogočni manifestaciji.

Poudaril je, da prav ta manifestacija predstavlja sliko bratstva in enotnosti slovenskega in hrvaškega ljudstva, ki živi na tem področju v sožitju z ljudstvom italijanske narodnosti. Zato je ta revija tem bolj dokaz velike skupne kulturne tvornosti ljudstva, ki živi in ustvarja v svobodi. »Nam starejšim,« je zaključil tovariš Miha Marinko, »je zategadelj v veliko zadovoljstvo, da smo dosegli to, da lahko novi rodovi z zaupanjem gledajo v svetlo bodočnost.«

Swobodna Istra je sprejela mladince iz vseh krajev Slovenije in Hrvatske kot svoje drage goste. Pozdravili smo jih med nami, na tem delu slovenske zemlje, ki je bila stoletja pod tujim jarmom, toda vedno naša, ker se ji nismo nikoli odrekli, čeprav so jo nasilno trgali iz naših rok in še danes, kakor v minulosti, stegujejo po njej svoje umazane prste.

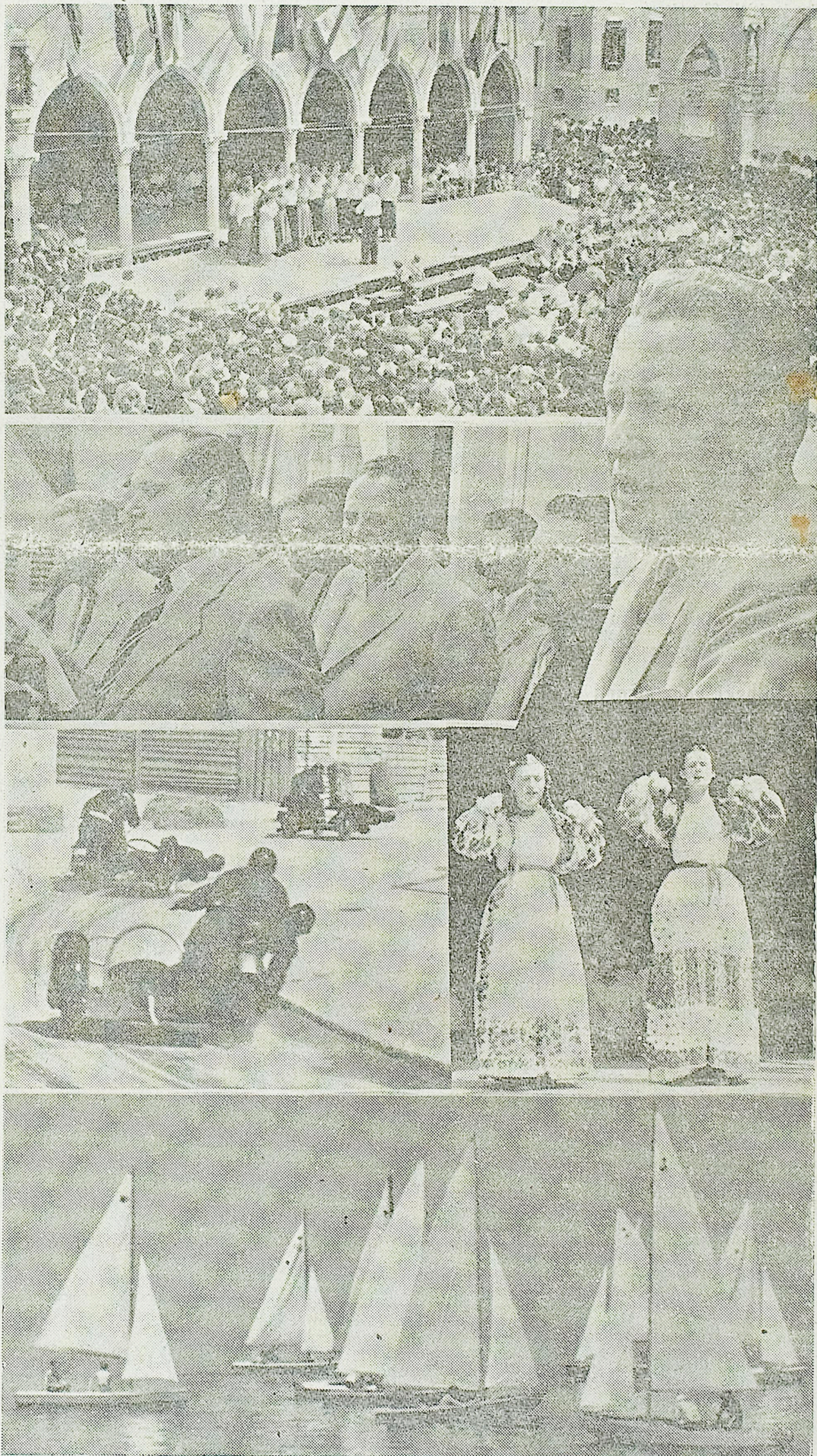
Mladina je videla te slovenske in hrvaške vasi, našo obalo in naše morje. Spoznala pa je tudi težak boj našega ljudstva, ki so ga tujci potiskali od obale, da mu odrežejo pot in zvezo z zunanjim svetom ter tem krajem nasilno spremenijo narodnostni značaj. Spoznala je življenje našega ljudstva v preteklosti in videla spomenike tega stoletnega boja, pa tudi primirne odločnosti in volje, ki žive v izročilu vsake istrske vasi.

Videla je na lastne oči krivično mejo zarezano globoko v naše narodnostno ozemlje in se spoznala s svojimi tovariši v zamejstvu, ki so prihiteli iz Trsta in Koroške na to veliko mladinsko slavo.

In prav to bo slovenski in hrvaški mladini dalo novih moči ne samo pri njihovem vsakdanjem delu in učenju, ampak tudi moči, da bodo znali braniti svojo socialistično domovino in podpirati težnje svojih tovarišev onstran naših meja, tako kot so obljubili v svoji brzjaski, ki so jo s tega veličastnega zborovanja poslali tovarišu Titu:

»Prepričani smo, da je ljudstvo, ki tukaj živi, neločljivo povezano s skupnostjo jugoslovanskih narodov in da ne bo nikdar dovolilo, da bi kdo ogrožal njegovo tako težko priborjeno svobodo. Globoko nas je prevzel žar ljubezni in hvaležnosti teh osvobojenih bratov do Vas in narodov Jugoslavije.

Zato Vam s tega mitinga kličemo, da tudi naprej čvrsto vztrajate v obrambi pravic tega ljudstva, kakor tudi pravic naših bratov v Trstu, v Benečiji in na Goriškem. Vaša mladina, dragi maršal, Vas skupno s prebivalstvom v teh naporih odločno in z vsem srcem podpira.«

Slavnostni zaključek mladinskega festivala v Kopru

Neurja v Bosni

Prejšnji teden se je nad Bosno — bilinski, rogatiški okraj ter tuzlansko področje — razdivjala taka nevihta, kot je ljudje še ne pomnijo. Ni osalo samo pri veliki materialni škodi, marveč je neurje terjalo tudi človeška življenja. V Tivoli rudnikih v Banovičih je voda nenadoma udrila v jašek »Omažiča« in ga zalila. Deset rudarjev, ki so delali v jašku je našlo smrt v zalitem jašku. V rudniku Mezgraja — Ugljenik v bilinskem okraju je v zalitem jašku utonilo 16 rudarjev.

Do nesreče je prišlo, ker se je utrgalo več oblakov. Z okoliških hribov so tako prihrumele ogromne količine vode. Potoček Mezgraja se je v nekaj minutah spremenil v deroč in vse uničujoč hudournik. Voda je v nekaj minutah dosegla rudnik in začela zalivati jašek. V jašku je delalo 23 rudarjev. Ko so opazili nevarnost, so začeli bežati proti zasilnim izhodom. Le nekaterim se je posrečilo, da so se izrinili iz rovov, prej kot je voda začela udirati tudi skozi te izhode. V komaj šestih minutah je bila usoda 16 rudarjev zapечатena. Utonili so v vodi. V jašek je pridrl nad 40.000 kubičnih metrov vode, ki jo bodo morali črpati iz jaška najmanj 10 dni.

Tudi v rudniku v Banovičih je voda udrila v jaške, vendar k sreči ni bilo človeških žrtev. V Tuzli je voda zalila več hiš in so se morali ljudje izseliti iz njih.

Na kraj nesreče je takoj prihitel predsednik Izvršnega sveta republike BiH tovariš Avdo Humo. Okrajni in Mestni LO v Tuzli sta takoj priskočila na pomoč družinam v Banovičih ponesrečenih rudarjev in ogroženim družinam v Tuzli.

Predsednik Tito je rudarjem »Ugljenika« in rudarjem v Banovičih poslal pismi, v katerih izraža svojo bolešč in sožalje družinam ponesrečenih rudarjev in naproša delovne kolektive rudnikov, naj bodo v moralno oporo družinam ponesrečenec. »Naša socialistična skupnost«, zaključuje tov. Titov, pa bo storila svojo dolžnost s tem, da jim bo vsaj gmotno olajšala nenadomestljive izgube.

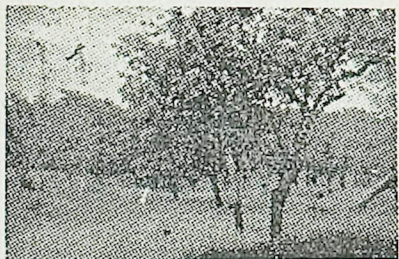
Jugoslovanski vladi je poslal svoje sožalje tudi britanski minister za gorivo in energetiko Lloyd.

Postojnski železničarji so se osamosvojili

Po formiranju Podjetja za vzdrževanje proge Postojna, ki je postalo prvo jugoslovansko podjetje s svojim delavskim svetom in upravnim odborom, so železničarji vzeli upravljanje v svoje roke. Progovnim delavcem je sedaj sledilo tudi prometno osebje. Pri njih je položaj nekoliko drugačen, ker je celotno železniško transportno podjetje le eno za vso Slovenijo s sedežem v Ljubljani, kjer je tudi centralni delavski svet in upravni odbor. Vendar predstavlja vsaka večja železniška postaja delovno enoto za sebe in ima svoj delavski svet in upravni odbor. V centralnem DS pa je zastopana z enim članom.

Postojnski prometni kolektiv postaja šteje 145 članov. Večinoma vsi, od prometnikov, skladiščnikov, kmetnikov, blagajnikov do šefa postaje, so sami kvalificirani delavci in strokovno visoko sposobni ljudje. To zahteva odgovorna služba, da se promet lahko nemoteno razvija.

Ta prometni delovni kolektiv je izvolil svoj prvi delavski svet, ki šteje 32 članov. V soboto se je ta zbral na svoje prvo zasedanje. Ves kolektiv je ta dogodek proslavil kot vstop v novo obdobje svojega dela. Zasedanja se je udeležilo tudi

Sadovnjaki v Brkinih bodo obnovljeni in povečani

nekaj povabljenih gostov iz Ljubljane in Postojne, med njimi podpredsednik Okrajnega LO tov. Franc Klobučar. Zasedanje je začel in vodil najstarejši član kolektiva, postajni ekonom Franc Žizek. Poročilo o stanju podjetja je podal šef postaje tovariš Anton Koršič.

Za svojega prvega predsednika je novi Delavski svet izvolil postojnskega kmetičarja Antona Lekšana, čigar predanost naši družbeni ureditvi in njegovo dosedanje delo sta dovoljno jamstvo, da bo svoje delo častno izpolnjeval.

Vajenska šola v Vrhopolju p Vipav

Ko smo čitali v vašem listu članek o krojaškem in šiviljskem tečaju v Vrhopolju pri Vipavi, smo sklenili, da napišemo k temu članku podrobnejše pojasnile.

Pri nas imamo periodično šolo oblačilne stroke. Med šolskim letom imamo tri izmene. Našo šolo posejajo vajenci iz okrajev: Gorica, Sežana, Tolmin, Postojna, Koper, Ljubljana okolica, Radovljica, Kočevje in Črnomelj. Vajenci so iz krojaške, šiviljske, pletilske in vezilske stroke. Zaradi oddaljenosti celoletnih vajenskih šol, le-teh ne morejo posejati in zato pridejo k nam.

Uspeh na naši šoli je bil v letošnjem letu kar zadovoljiv. Teoretični izpit za kvalificiranega delavca je polagalo 18 učencev in 10 od teh je izdelalo z odličnim uspehom. Predavateljski zbor jim nudi vsestransko pomoč. Uvaja jih v kolektivno življenje in učenje, ki ga učenci ob svojem prihodu niso navajeni. Takoj ko pridejo, ustanovijo tudi svojo mladinsko organizacijo. Mladinska organizacija naroči razne časopise in revije, ima svoj radio, prireja predavanja, igre itd.

Strokovni predavatelji na naši šoli pa ugotavljajo žalostno dejstvo, da učenci ne obvladajo praktičnega znanja svoje obrti. Verjetno je to v večini primerov krivda posameznih mojstrov, ki premalo gledajo na strokovno usposabljanje svojih vajencev. Naj navedemo samo dve učenci, ki obiskujeta tretji razred strojnega pletilstva. V oktobru letos jima poteče triletna učna doba, o strojnem pletenju pa nimata pojma in se zaskrbljeno vprašujeta, kako bosta opravili praktični del izpita. Vprašali smo ju: »Kaj sta delali v delavnici dve leti in pol?« Odgovorili sta, da sta samo likali in prevažali na uru oddaljeno železniško postajo. Tako je seveda razumljivo, da o strojnem pletenju nič ne veda. Čas bi že bil, da napravimo takemu brezvestnemu izkoriščanju vajencev enkrat konec.

M. J.

Tečaj za strelce proti toči

Te dni so imeli v Vipavi tečaj za strelce raket obrambe proti toči. Tečaj je vodil profesor Reja. Ob zaključku tečaja so strelci imeli praktične vaje in pokazali, kako bodo v primeru nevarnosti bližajoče se toče streljali v oblake. Izstrelili so dveje raket. Vežbam je prisostvovalo mnogo ljudstva iz Vipave in okoliških vasi. Postaje za obrambo proti toči, so postavljene že na vseh določenih mestih, v kratkem pridejo tudi rakete, tako da bo vse pripravljeno za primer nevarnosti.

Odkritje spominske plošče v Orleku pri Sežani

V prijazni obmejni vasi Orleku pri Sežani se vneto pripravljajo na svečano odkritje spominske plošče sovaščanom, ki so dali svoja življenja v NOB za svobodo in boljše življenje našega naroda.

Že pred priključitvijo Slovenskega Primorja k FLRJ so začeli z raznimi prireditvami zbirati finančna sredstva za postavitev spomenika. Toda vas je majhna in denarja ni bilo mogoče dovolj zbrati, kljub vsej požrtvovalnosti vaščanom. Po priključitvi k FLRJ pa je, z ozirom na bližino meje, še ta mali vir usahnil, čeprav so še vedno prirejali prireditve ob raznih proslavah, katerih

RIŽANA

Osnovni šoli iz Rižane in Podpeču sta priredili izlet na Reko in Opatijo. Mnogi otroci so bili prvič tako daleč od doma. Mnogi pa so tudi začudeni opazovali velike parnike v reškem pristanišču. Bili smo na Trsatu in imeli krasen razgled po našem Jadranu. Oskrbnik nam je razložil zgodovino starodavnega gradu. Ko smo se drugo jutro odpeljali s parnikom v Opatijo, je bilo veliko veselja. Mnogi so se prvič vozili po morju.

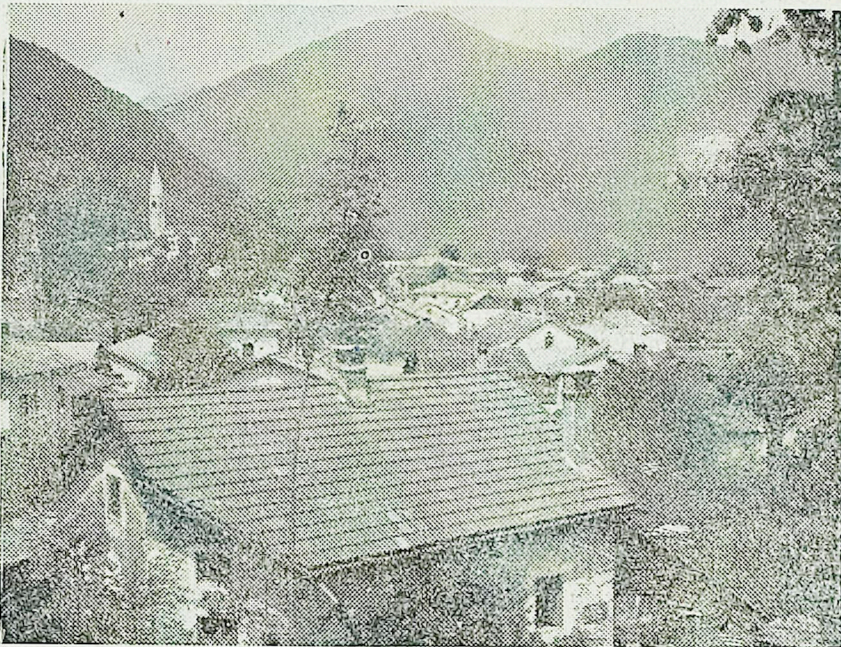
Za zaključek šolskega leta bodo pionirji osnovne šole v Rižani razveselili starše z igro »Sneguljčica« in z razstavo svojih ročnih del.

P. M.

dohodki pa so komaj krili izdatke.

Misel, da bi se oddolžili tistim, ki so dali najdražje za njihovo in našo svobodo, pa jim ni dala miru. Zaradi pomanjkanja finančnih sredstev, so se odločili za spominsko ploščo ter se pri tem poslužili ugodnosti, ki jim jih nudi narava, tako da bo to edinstven spomenik daleč okrog, in bo hkrati predstavljal krasoto našega podzemlja. V neki majhni jami nedaleč od vasi so odkrili lep velik kapnik 3.70 m visok, ki meri v premeru od 40 do 80 cm. Z velikim trudom in naporom so ga izvlekli iz nad 20 m globine in sedaj že stoji na svojem mestu ter čaka svečane otvoritve, ki bo v nedeljo 11. julija 1954 popoldne.

Vse delo so vaščani napravili sami po svoji zamisli. Še marsikaj morajo urediti, vendar pa bo, po

Vas Volče pri Tolminu

sedanjih izgledih, lepo in okusno urejeno v skladu s svojim okoljem.

Pa kaj bi vam vse to razkladal, 11. julija obiščite to prijazno vasico in sami boste dali iznajdljivim Orlečanom vse priznanje ter boste pri tem preživeli prijeten popoldan, za kar bo tudi preskrbljeno.

G. J.

KRKAVČE

Kljub mrzli burji, ki je pozimi precej prizadejala naše oljne nasade, so sedaj oljkova drevesa v najlepšem cvetju. Res cvetijo 14 dni kasneje kot navadno, pa vendar kaže, da bodo oljke tudi letos dobro obrodile. Nekatera drevesa so tako oblačena s cvetjem, da se veje upogibajo. Stari ljudje pravijo, da morajo oljke do konca junija imeti že po devet sadov, po'em je letina zanje dobra.

Sprejememo takoj v službo poslovodjo za trgovino z živili

Pogoj: obvladanje slovenskega, italijanskega in po možnosti nemškega jezika, s potrebno strokovno kvalifikacijo in vsaj 8 let prakse. K prošnji priložite življenjepis.

DELAJSKE ZADRUGE PIRAN

Pomembna obletnica slovenske denarne ustanove v Kopru

V ponedeljek popoldne je bila v Kopru slavnostna seja upravnega odbora koprskih posojilnice in hranilnice, ki te dni praznuje 70 letnico obstoja. To je za koprski okraj važen in pomemben jubilej, saj je ta hranilnica in posojilnica v dobi največjega gospodarskega pritiska pomagala istrskim kmetom z denarnimi posojili, da jih niso dobili v roke tuji izkoriščevalski bankirji, ki so komaj čakali, da jim bodo poslastva istrskih kmetov drugo za drugim padala v roke.

Svečanaost je začel predsednik upravnega odbora, ki je najprej pozdravil navzoče in še častna gosta, predsednika okrajnega LO Koper, tov. Franca Kralja in predstavnika Vojaske uprave JLA. Nato je na kratko orisal zgodovino hranilnice in posojilnice, ki je bila ustanovljena leta 1884.

Ob zaključku svečanosti je predsednik upravnega odbora te ustanove, ki praznuje tako pomemben in redek jubilej, razdelil hranilne knjižice najboljšim dijakom slovenskih in italijanskih srednjih šol. Dijaki nižjih srednjih šol so prejeli v dar hranilne knjižice z vlogami po 3000

razne luksuzne blazinice in prtički. Ugodno presenečenje so izdelki šiviljske šole v Ilirski Bistrici. Ta šola ima sedaj 51 učenec in je edina te vrste v Sloveniji.

Mnogo pridobljenega znanja kažejo izdelki učencev v gospodarstvu, kovinarske in lesno-industrijske stroke. Za strokovni dvig teh učencev je mnogo napravila nova vajenska šola v Postojni, v kateri je sedaj 78 bodočih obrtnikov. Škoda le, da so nekateri mojstri pokazali za prizadevanja svojih učencev, ko so se pripravljali za razstavo, vse premalo razumevanja. Razstavljeni predmeti so bili napravljeni večinoma po rednem delu in s pomanjkljivimi sredstvi. Kljub temu pa so mnogi tako natančno izdelali, da bi delali čast kateremukoli izučnemu mojstru.

En prostor na razstavi zavzemajo risarski izdelki in ročna dela osnovnošolskih učencev in učenec.

Odprtja razstave so se udeležili številni javni politični, gospodarski in kulturni delavci. Med njimi sekretar Okrajnega komiteja ZKS tov. Matevž Hace, predsednik Okrajnega LO tov. Miro Jelerčič, načelnik tajništva za prosveto in kulturo Jože Jerala in številni drugi.

Rastko Bradašnja

Iz Sežane

Brž ko se je zboljšalo vreme, je Sežana oživeła tudi v kulturnih manifestacijah. V maju in juniju smo imeli vrsto lepih in spodbudnih gostovanj, izmed katerih sta bila po kvaliteti nedvomno najpomembnejša koncerta akademskega pevskega društva »Tone Tomšič« iz Ljubljane in »Slovenskega okteta«. Prvi je nastopil v Sežani pred svojim gostovanjem v Trstu, drugi pa na povratku iz Trsta. Obema je prebivalstvo Sežane napolnilo dvorano. Trenutno smo pod neposrednim vtisom nastopa folklorne skupine gimnazijcev iz Idrije. Skupina, ki šteje kakih 30 članov, je izvedla vrsto narodnih plesov, povezanih v umeten mozaik. Dijaki in dijakinja so gledalce ugodno iznenadili z izredno spretnostjo izvajanja plesov in lepimi narodnimi nošami.

Ob tem nastopu se nam je zbudila želja, da bi tudi v Sežani v okviru DPD »Svoboda« skušali organizirati takšno folklorno skupino. Društvo »Partizan« nas je v svojih dosedanjih nastopih že nekolikokrat iznenadilo z raznimi folklornimi točkami, čeprav to društvo sistematično goji le telovadbo. Priporočamo, da bi »Partizanovo« pobudo povzela tudi »Svoboda«.

V najnovejšem času se sežanska »Svoboda« drami iz mrtvila. Inicijativno je prevzel novi odbor s predsednikom Ježem Slavkom. Potrebno je bilo pristopiti k učinkovitejšim organizacijskim oblikam. Ustanovili so dramsko, glasbeno, pevsko in lutkovno sekcijo. Vsaka sekcija ima svojega načelnika, ki so mu dodeljeni po dva ali trije člani v pomoč. Dramska sekcija ima zaenkrat kar 3 režiserje. Tudi lutkovna sekcija ima svojega mojstra, ki je že pripravil lično izdelan lutkovni oder z vsemi potrebnimi rekviziti in figurami. Za pevski zbor bi potrebovali dobrega pevovodjo.

Te dni je pričela sežanska »Svoboda« s pripravami za proslavo 22. julija (Dan vstaje). Uprizorili bodo 3. dejanje Borove drame »Raztrganci«, naštudirali nekaj izbranih pevskih točk in recitacij ter pripravili koncert godbe na pihala. Proslava je predvidena na prostem.

V kratkem pričakujemo zopet gostovanje SNG za Slov. Primorje. Sredi julija pa nas bo obiskala celo ljubljanska opera.

Okrajni festival mladine v Postojni

Preteklo nedeljo — 20. junija je bil v Postojni z okrajnim telovadnim nastopom »Partizana« zaključčen prvi okrajni festival mladine. Festival se je začel 6. junija s tekmovanjem v odbojki. Pomerile so se ekipe odbojke iz Dolane, Starega trga, gimnazij iz Postojne in Ilirske Bistrice ter garniziona JLA iz Postojne. Z odlično igro si je osvojila prvenstvo gimnazija Postojna, drugo mesto pa pripadniti JLA. Istega dne je bila tudi nogometna tekma med mešanim moštvom iz Ilirske Bistrice in mladinskim NK iz Postojne. Zmagali so Bistričani. Skupno je bilo v času festivala 18 prireditev. Najbolje se je odrezala mladinska sekcija SKUD-a iz Postojne. Samo v Postojni je izvedla štiri nastope z igrarji »Dnevi naše sreče« in »Zupanovo Micko«. Na eni izmed prireditev je v Postojni nastopal tudi mešani in moški zbor iz Knežake. Pri nastopih v Postojni je sodelovala tudi domača plesna skupina. Mladinska sekcija je gostovala z igro »Navei naše sreče« in Ilirski Bistrici, z igro »Zupanovo Micko« pa pri mladinih predvojske vzgoje na logorovanju v Prestranku. Dramska in plesna skupina sta nastopali tudi na slovensko-hrvaškem festivalu v Vanganelu in Smarjah v okraju Koper. Razen v Postojni je priredila mladina igre in mešane nastope v Begunjah, Trnju, Hruševju in drugje.

13. junija je na pobudo OK LMS bilo v okviru festivala v Ilirski Bistrici okrajno mladinsko strelsko prvenstvo. Tekmovalo je 37 mladincev iz Il. Bistrice, Postojne in Prema. Pokal OK LMS je osvojila strelska družina iz Il. Bistrice, prvo nagrado 2000 din pa je dobil Hrvatini Jože — dijak iz Postojne, drugo in tretjo pa mladince iz Il. Bistrice.

V okviru festivala sta bila tudi dva politična zborovanja mladincev predvojske vzgoje na logorovanju v Prestranku.

Zaključna svečanost in največja prireditev je bil prvi okrajni telovadni nastop v Postojni, na katerem je sodelovalo preko 500 članov TVD »Partizan« iz okraja. V mimo-hodu so sodelovali mladinci predvojske vzgoje in gasilci s Knežake. OK LMS Postojna je dal priznanje večkratnim udeležencem mladinskih delovnih akcij. Kot najvišje priznanje so bile mladincem Bezelaku Albinu, Milavcu Francu in Martinčiču Antonu podeljene spominske značke in diplome V. Kon-gresa LMS.

Kljub temu, da je na samem telovadnem nastopu sodelovalo toliko mladine, se je zaključne svečanosti mladinskega slovensko-hrvaškega festivala v Kopru udeležilo okrog 700 mladincev iz postojnskega okraja, preko 200 pa jih je zaradi pomanjkanja prevoznih sredstev moralo ostati doma. Čeprav ne moremo dvomiti o važnosti te politične in kulturne manifestacije naše mladine v Kopru, kaže, da se marsikatero podjetje ni tega v polni meri zavedalo.

Zgodilo se je namreč, da je okrajno vodstvo mladine zaman trkalo na zaprte duri nekaterih podjetij, ki naj bi dala na razpolago kamione. In ne samo to. Primerilo se je, da so nam podjetja v zadnjem trenutku odpovedala že obljubljena vozila in ni bilo mogoče o tem obvestiti prijavitelno mladino. Tako je v nedeljo zjutraj zaman čakalo na kamion preko 40 mladincev v Starem trgu in večje število mladincev v Begunjah. Lahko si mislimo, kakšno razpoloženje je po taki »pote-gavščini« zavladalo med mladino, ki se je ves mesec pripravljala na ta izlet. Odgovorni ljudje se pač ne zavedajo, da so prav take nepravilnosti že marsikje iz aktivne naprave pasivno mladino. Res je, da se na konferencah in sestankih razpravlja na dolgo in široko, kako je treba mladini pomagati, toda taki

primeri nam dokazujejo, da je po-moči malo in da se mladino naj-večkrat odpravi le s praznimi ob-ljubami.

Vogrič Marija

V Zatoľminu gradijo novo cesto

Iz naše vasi do sedaj še nismo imeli primerne vozne poti na planine Madrije, Mrzli vrh, Pretovče in Sleme. V prejšnji svetovni vojni so avstrijski vojaki napravili ozko pot, ki pa se je zelo zarasla. Leto za leto smo govorili, da bo treba zgraditi na planine dobro cesto, ki bo olajšala spravljanje sena, drv in do-gon živine na planine. To je ostala le želja, ker nismo našli razumevanja pri takratnih oblastnikih.

Konec marca letos pa smo začeli s trasiranjem nove kamionske ceste, ki bo v prvem delu dolga okoli 3000

Med NOB so ceste rušili z minami — danes pa z minami utirajo pot novi cesti

metrov. Cesta bo šla po veliki strmi-ni skozi gozd in skalovje in bo pri-merna za prevoz s kamioni. Največji vzpon (klanec) bo komaj od 12 do 17 %.

Sami vaščani iz Zatoľmina smo do sedaj napravili 85 prostovoljnih dni (robot) po osm ur pri gradnji ceste. Plačanih delavcev je sedaj 23. Delo počasi napreduje ker je treba vsaki meter ceste razstreliti z minami. Zgraditi bo treba veliko opornih zi-dov. Cesta bo tri in pol metra široka.

Investicije za gradnjo ceste sta poskrbela občina Tolmin in osek za gozdarstvo pri okrajnem LO.

Ob tej priložnosti moramo omeni-ti razumevanje delavcev za po-plavljence v Celju. Obvezali so se, da bodo dali zaslužek enega delov-nega dne, da jim olajšajo nesrečo, ki jih je tako težko prizadejala. Delali bodo vsaki dan po eno uro več v ta namen.

Miren pri Gorici

Največ zaslug za ustanovitev čevljar-ske industrije v Mirnu pri Gorici ima Anton Vukič, ki praznuje svoj 71-letni rojstni dan.

Tovariš Vukič je že z 11 letom sedel za čevljar-ski stolček in začel svoje delavno in truda polno življenje. Ko je imel 16 let, mu je umrl oče in tako je postal mali An-ton glavna opora družini. Že v mla-dih letih se je udeleževal v telovadnem in pevskem zboru. Najtežji udarec napredni mladini v Mirnu je zadela fašistična oku-pacija, ki je hotela uničiti kulturno življenje in gospodarstvo. Toda kljub temu, da so fašisti prepoveda-li uporabo slovenskega jezika, mla-dina ni omagala. Siloviti odpor do nasprotnika ji je dajal pogum in voljo, ki sta jo vodila v borbo. »Zapirali in pretepali so naše, pravi tov. Vukič, »Trst, Rim, Florence, Bologna in Napoli, to so bile moje ječe«.

Po osvoboditvi so v Mirnu ob-

MLADINA VASI TRNJE PRI PIVKI

Po dolgem času je zopet zaživelo po svetu prosvetno delo. Mladina je priredila narodno veseligr v šti-rih dejanjih »Micki« treba možak. Igralci so pokazali svoj trud in po-žrtvovalnost, saj je večji del zapo-slenih v tovarni Javor in v gozdu. Kljub napornemu dnevnemu delu, so se zvečer pridno učili. Pomoč jim je nudila sindikalna podružnica to-varne Javor ter vsi vaščani. Mla-dina se zahvaljuje upraviteljici šole Štrukelj Ivanki in učiteljici Turk Vlasti, ki sta z dobro voljo pomaga-li pri učenju igre, s katero so imeli velik uspeh.

A. F.

novili tradicionalno čevljar-sko in-dustrijo. Tovarna čevljev Jadrin je postala dokaz borbe in dela mir-nih ljudi.

J. Skala

RAZSTAVA V HERPELJAH

Dijaki nižje gimnazije v Herpe-ljah so pripravili ob koncu šolskega leta razstavo. Bila je skromna, pa vendar dovolj pisana, da so obiškovalci spoznali trud in delo učiteljev in dijakov. Razstavljali so: risbe, deška in dekliška ročna dela, zvezke najboljših nalog, ter gra-fikon in učila, ki so jih izdelali sa-mi dijaki. Razstavo sta pripravili in organizirali profesorici Čebe in Lapanje.

— v —

Neodgovorno poslovanje trgovine KZ v Cajnarjih

V Cajnarjih so ustanovili KZ že leta 1948. Zadruga ima 58 članov ter v njenem okviru posluje tudi trgovina, gostilna in mesni osek. Prvotno je zadruga kar dobro uspevala. Vsaka leto je bilo nekaj čiste-ga dobička in že je kazalo, da bo prav KZ nudila okolici varen ste-ber, za katerega se bo naslanjalo gospodarstvo okoliških vasi.

Toda zgodilo se je drugače. Ob letošnjem običnem zboru so izgla-sovali staremu odboru razrešeno, ter izvolili novi odbor. Novo izvo-ljeni člani odbora so sklicali sejo in sklenili poklicati komisijo, da pregleda delo poslovođje Logarja. Revizija je ugotovila, da se odbor-niki niso motili. Poslovanje tov. Logarja res ni bilo pravilno.

Nepravilnega poslovanja je bil kriv predvsem njegov malomarni odnos do dela. Komisija je ugotovi-la, da je bilo blago v skladišču v izredno slabem stanju. Prehrambe-ne predmete (moko, zdrob, ajdovo moko in drugo) so našli pomešane z umetnimi gnojili, masjo je bilo raztreseno po tleh, med, kava, če-bula, jabolka, kruh in sir pa po-kvarjeni. Vrednost uničenega bla-ga je bila 25.516.— dinarjev.

Da bo poslovanje jasno, bomo na-vedli nekaj števil. V letu 1953 je znašal primanjkljaj v trgovini 1.109.146.— din, do 5. maja 1954 pa 922.848.—. K temu moramo prište-ti še embalažo, kajti vreče se nahaja-jo pri kmetih, točne evidence pa ni.

Ko je knjigovodkinja junija 1953 ugotovila primanjkljaj, je o tem obvestila le poslovođjo. Prav tako je napravila tudi ob zaključku tret-jega tromesečja, ko je ugotovila pri-manjkljaj 1.400.000.— din. Tudi to-krat ni obvestila niti upravnega, ni-ti nadzornega odbora, temveč je to povedala samo poslovođji — svoje-mu možu. Da bi delno kril to izgu-bo je poslovođja v inventuri pripi-sal 1.000.000.— din. Njegova napa-

INVALIDSKA ORGANIZACIJA V ŠMARJAH

Predstavnstvo občinske organi-zacije ZVVI v Šmarjah pridno obiškuje svoje člane na terenu, po vseh vaseh šmarske občine. Člane svoje organizacije seznajna z in-validskimi pravicami, zanima pa se tudi, da njeni člani redno prejema-jo svojo invalidnino. Pri tem delu ne pozabi na otroke padlih borcev. Na svoji zadnji redni seji je občins-ki odbor ZVVI izvolil delegate za prihodnjo konferenco v Kopru in v Ljubljani. Delegati so stari in zreli možje, invalidi in aktivisti.

G. I.

Razstave v času mladinskega festivala

»Aeroklub« v Kopru je priredil s pomočjo Letalske zveze Slovenije razstavo v dvorani Mestnega ljud-skega odbora v Kopru. V majhnem prostoru, ki so ga zelo smotno iz-koristili, so razstavili začetniška jadralna letala, leteče krilo, jadral-na letala na Dieslov motor, na gum-i-pogon in na reakcijski pogon. Ve-liko pozornost je vzbudil »leteči krožnik« na radio upravljanje. Prav tako smo si lahko ogledali vse pri-prave za radio upravljanje in elek-trično uro za merjenje hitrosti. Vse te naprave so izdelek naših doma-čih jugoslovanskih podjetij.

Med modeli so razstavljene knji-ge in revije o letalstvu, načrti za jadralna letala od začetnih do naj-bolj kompliciranih. Literatura o tej stroki je zelo številna, domača in tuja, saj je letalstvo, padastvo in modelarstvo eden najbolj pri-ljubljenih mladinskih športov. Obe-nem je tudi vzgojno, posebno mo-delarstvo, ki zahteva od graditelja veliko natančnost pri delu, potrpljenje in vztrajnost.

V kotih dvorane so razstavljena še padala, izdelana v Zemunu, na sredi dvorane pa originalen motor športnega letala »Trojka«.

★

V dvorani Doma JLA je razstava umetne fotografije. Razstavljajo a-

materji in profesionalci iz Sloveni-je, Hrvatske in Makedonije. V več kot sto podobah črno-bele fotogra-fije se vrstijo pred našimi očmi ob-morski in gorski motivi, pokrajine in portreti, mesta in tovarne. Imena avtorjev se zelo redko po-novijo, od vsakega so izbrali le najboljše. Vsaka fotografija je tudi barvna, toda zdi se, da ta vrst pri nas še ni dosegla take ravni in množičnosti kot črno-bela fotogra-fija.

Razstavo so odprli ob začetku mladinskega festivala v Bulač, za slavnostni zaključek pa so jo pre-nesli v Koper.

★

V avli Ljudskega gledališča v Kopru razstavljajo dijaki slovenske gimnazije. Zastopani so vsi razredi in kriterij za izbiro je bila verjetno ocena v risanju. Pri taki pregledni razstavi je težko govoriti o likov-nem izrazu, boli bi lahko govorili o nadarjenih risarjih in še to tež-ko pri geometričnih risbah, kjer je kot glavna čednost potrebna — natančnost.

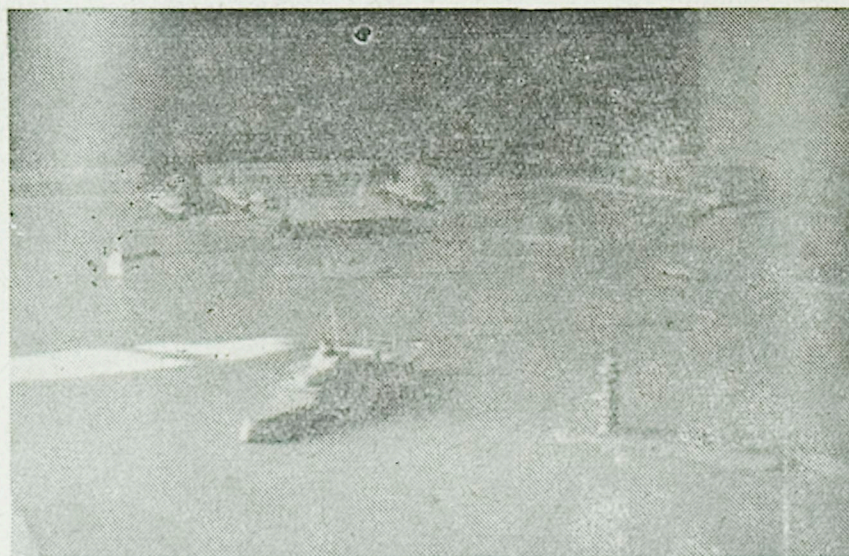
Res je razstava izbor najboljših del, toda šolska razstava je obe-nem tudi nekaj pregled dela in zmožnosti. O koprski gimnazijski razstavi bi težko trdili, da je pre-gled dela, kajti nekatera imena najdemo zelo pogosto, drugih pa sploh ne srečamo. Mogoče pa so tudi, sicer nenadarni risarji, spo-sobni napraviti dobro geometrično risbo, ki bi jo lahko razstavljali, tisti pa, ki to večino bolj obvla-dajo, bi razstavili proste kompozicije. Vsekakor bi to pripomoglo tu-di k pestrosti risb in imen.

★

Prav tako so dijaki Pomorske šole v Piranu priredili ob Mladinskem festivalu zanimivo razstavo. V treh šolskih prostorih so razstavljali svoja dela, ki nam mnogo povedo ne samo o tem kako raznolika je dejavnost mladincev na tej šoli, ampak tudi kako oni pridobivajo potrebno znanje za svojo stroko.

Tu vidimo od preprostih kock in prizem-zračnih del prvih letnikov, do lepo in precizno izdelanega oro-dja, škripev, modela parnega stro-ja in drugih tehničnih priprav, na tančno izdelane razne merilne na-prave, kovaška dela in tehnične risbe pa vse do modelov vitkih ja-drnic in kuterjev, motornih ladij in parnikov.

Prav gotovo pa vzbuja največjo pozornost obiskovalcev maketa so-dobnega pristanišča. Model je iz-delan do podrobnosti. Vse je, kar pristanišče potrebuje, kar v prista-nišču mora biti. Skladišča, žerjavi, signalne naprave, idealno razpore-

Kakor pravo pristanišče

nic. Za njihovo uspešnejše delova-nje je določil precejšnje denarne vsote. Knjižnice pa bo še posebej podprl tudi Okrajni odbor SZDL, ki ima v ta namen 400.000 din kre-dita. Na seji je bil sestavljen pred-log za razdelitev te subvencije. Iz svojih sredstev je Okrajni odbor LPS namenil društvom pol milijona dinarjev, knjižnicam pa 100.000 din. Tako bodo tudi knjižnice pre-jele v celoti pol milijona din za nabavo novih knjig.

— o

jeni pomoli, lukobrani in ob njih ladje. To ni zgolj model, temveč tudi pripomoček za študij, saj se mladi mornarji prav tako najlažje spoznajo s predpisi, ki veljajo za pristanišča, s prometom in vsem o-stalim, kar morajo vedeti.

Pritiski na gumb in vse pristaniš-čne zažari v številnih lučeh. Zele-na — rdeča kažejo pot ladjam, ki prihajajo in odhajajo. Zunaj na pečini svetilnik opozarja na nevar-nost. Vse kot v pravem pristanišču.

Sprehod PO SVETU

Kakor smo že pisali so nedavno ZDA uprizorile pravo gonjo proti mali srednjeameriški državi Guatemali, češ da nabavlja orožje v državah sovjetskega bloka in postaja sovjetsko oporišče. Bilo je očitno, da za tem stoji druge stvari, vendar pa ni bilo pričakovati, da se bo zadeva tako hitro zaostila v oborožen spopad, za katerim stoje ameriški finančni mogotci.

Vdor uporniških enot, ki so prišle iz bližnjega Hondurasa, kjer imajo tudi svoje poveljstvo in letalski napadi na Guatemalska mesta pomenijo v stvari grobo agresijo, čeprav formalno niso vmešane tuje čete in žele vsa stvar prikazati, kot upor proti vladi predsednika Arbenza. Guatemala se je pritožila Varnostnemu svetu in zahtevala, da skupina opazovalcev OZN prouči okoliščine v zvezi z invazijo, toda Varnostni svet se je omejil le na dokaj abstrakten sklep, da je treba nemudoma zaključiti vsako akcijo, ki bi utegnila povzročiti prelivanje krvi.

Ta sklep sicer nekateri tolmačijo tako, da bi vsako nadaljevanje napadalne aktivnosti bilo povod za ponovno obravnavanje tega primera pred Varnostnim svetom, medtem ko so delegati Guatemale s tem v zvezi izjavili, da je »bolje nekaj, kakor nič«.

V nekaj vrstah

BEOGRAD. Romunska vlada je zaprosila vlado FLRJ za vzpostavitev normalnih diplomatskih odnosov. Kot je znano je vse od prekinitve teh odnosov, do katerih je prišlo takoj po resoluciji Kominforma pa doslej, zastopal Romunijo v Jugoslaviji le odpravnik poslov.

AMAN. V okolici Betlehema je minuli teden prišlo do hudega spopada med izraelskimi in jordanskimi patruljami. Izraelska patrulja je vdrla na jordansko ozemlje. Pri spopadu so bili trije izraelski vojaki ubiti, eden jordanski pa rannjen.

MARAKEŠ. Neznani atentator je napadel francoskega poveljnika Marakeša, generala D'Hauteville in ga hudo ranil. Pripeljal se je mimo njega s kolesom in oddal nanj več streliv iz revolverja. Atentator je streljal tudi na dva Maročana, ki sta ga skušala ujeti, nato pa je pobegnil.

NEW DELHI. Indijske oblasti so zadržale francosko letalo, ki je bilo namenjeno v Indokino. Letalo so zadržali zaradi tega, ker je prevažalo poleg potnikov tudi vojaško opremo, kot pa vemo je indijska vlada nedavno obvestila Francoze, da tega ne bo dopuščala. Letalu so sicer po 36 urah dovolili, da je nadaljevalo pot, pač pa so zadržali 26 zabojev, ker domnevajo, da je v njih vojaška oprema.

LJUBLJANA. Vedno več italijanskih državljanov prihaja v Jugoslavijo, da bi dobili zaposlitev, ki jo v Italiji zamenjajo. Begunci pripovedujejo, da je v Italiji vedno več brezposelnosti in da se življenjske razmere stalno slabšajo. Med pobeglimi je več italijanskih vojakov.

BEOGRAD. V Beograd je prispele predsednica generalne skupščine OZN Vidijaja Lakšimn Pandit, ki se bo nekaj časa mudila v Jugoslaviji kot gost državnega tajnika za zunanje zadeve Koče Popovića. Ob svojem prihodu je izjavila, da že več let želi obiskati našo deželo, se srečati z ljudmi in videti razvoj, ker ima Jugoslavija nekatere podobne probleme, kakor njena domovina Indija.

BUENOS AIRES. Tudi Argentino so prizadele težke elementarne nesreče. Nekaj največjih rek je prestopilo bregove in poplavlilo velike površine zemlje. Voda je porušila tudi mnogo stanovanjskih in drugih poslopij, tako da je ostalo brez strehe okrog 20 tisoč ljudi.

RIM. Kmetijski delavci v provinci Ferrari so stopili v stavko. Na več krajih so se spopadli s policijo, ki je skušala stavkajoče razgnati, ker so ustavili ves promet in drugo dejavnost.

Po zadržanju guatemalske vlade ni težko ugotoviti, da je storila vse, da ne bi prišlo do prelivanja krvi. Njena prva akcija je bila pritožba na Varnostni svet in vse dotlej niso vladne čete nastopile proti prodajalcem upornikom, ki so zasedli med tem časom več obmejnih krajev. Po zadnjih poročilih, pa je začel splošen napad na sovražnika in in vladne čete, katerih se je pridružil veliko število prostovoljcev, so potisnile napadalce na vseh sektorjih daleč nazaj.

Tako je stanje v tem trenutku. Toda za kaj pravzaprav gre? Arbenzova vlada je v teku zadnjih let izvedla obširne gospodarske in socialne reforme. Kaj te reforme pomenijo, si lahko zamislimo, če upoštevamo, da je še leta 1950 3 % zemljiških posestnikov posedovalo nad 50 % vse obdelovalne zemlje. To zemljo so dajali v najem in najemniki so dajali lastniku povprečno 60 % vseh pridelkov.

Med največjimi posestniki pa je prva severnoameriška »United Fruit Company«, kateri je vlada odvzela že doslej skoro sto tisoč hektarjev zemlje, v načrtu pa ima dodelitev zemlje še 250.000 kmetov in to do konca 1955 leta.

Tako »United Fruit« kakor drugi veleposestniki pa bi to radi preprečili. Kako? Zrušiti je treba sedanjo vlado in postaviti režim, ki bo ščitil njihove interese. Tu je torej bistvo, ne pa v obtožbah o utrjevanju sovjetskih vozičev in podobno. Stvar postane še bolj jasna, če so trditve guatemalske vlade točne glede tega, da so akcionarji omenjene kompanije visoki ameriški državniki in celo sam zunanji minister Forster Dulles.

Naj bo kakorkoli, dejstvo je, da je stališče nekaterih krogov v ZDA zgrešeno in zelo nevarno za nadaljni razvoj dogodkov, medtem,

ko svetovna javnost obsoja vsak poskus nasilnega posega v notranje razmere Guatemale.

Vladna kriza v Franciji se je proti pričakovanju hitro končala in Francija je dobila novo, po vrsti že 20. povojno vlado. Mandat za sestavo vlade je dobil Pierre Mendes France. Novi predsednik vlade, ki je ob enem tudi zunanji minister, je objavil širok program dela, kateri vsebuje rešitev najtežjih trenutnih vprašanj, pred katerimi stoji Francija. Med temi so prenehanje sovražnosti v Indokini in program za gospodarsko ozdravljenje Francije, ki temelji na izkoriščanju domačih gospodarskih virov in izboljšanju življenjskih pogojev, tako da zajamči polno zaposlenost.

Mendes France ni ostal zgolj pri besedah. Kaže, da je Francija dobila na čelo vlade odločnega moža, saj je za rešitev teh vprašanj določil celo rok in nemudoma začel z delom. To vidim iz priprav za sestanek s Cu En Lajem in drugih odločnih ukrepov. Sicer pa je taka vlada sedanji Franciji zelo potrebna. Ni tu samo ureditev indokitskega vprašanja ampak še kopica drugih problemov, ki hrome državo, njeno gospodarsko in politično dejavnost. Naj omenimo samo Tunis in Maroko, kjer je položaj za Francoze vse prej kot rožnat in preteči nevarnost še hujše zaostritve.

Konferenca v Ženevi je med tem prav zaradi vladne krize v Franciji nekaj dni obstala na mrtvi točki in kazalo je, da bo končala popolnoma neuspešno. Medtem pa zadnji dogodki le dajejo nekaj upanja. Pri tem je zanimivo, da so postale države, ki so pod sovjetskim vplivom s Sovjetsko zvezo na čelu naenkrat dozretnejše. Seveda je na to vplivalo predvsem stališče Amerike, ki je že prerokovala neslan konec konference in obenem pripravlja sestanek med ameriški in angleškimi vodilnimi politiki. Prezgoda sicer še sodi uspeh te konference, vendar pa eni strani realnejše stališče držav Sovjetskega bloka na drugi pa posledice dogodkov v Franciji lahko bistveno vplivajo na nadaljnji potek razgovorov v Ženevi in to v pozitivnem smislu.

Proizvodi jugoslovanskih podjetij na tržaškem velesejmu

Pred enim tednom je bila otvoritev letošnjega tržaškega velesejma z govorom generala Wintertona, ki je povedal, med drugim, nekaj stavkov v italijanščini v duhu metode, ki jo je uvedel pri otvoritvah tržaških velesejmov general Airey. Svečani otvoritvi je prisostvoval tudi italijanski minister za industrijo in trgovino Villabruna, ki pa so ga že prej v Rimu in pozneje, pred začetkom velesejma v Trstu opozorili naj skuša čim manj govoriti in naj se ne dotika najnovejšega razvoja tržaškega vprašanja. Kaže, da se je Villabruna teh navodil v glavnem držal, tako da ni prišlo do kakih posebnih nevšečnosti. Nepravilno je le to, da hodijo na otvoritve tržaških velesejmov italijanski ministri, medtem ko jugoslovanski ne smejo, čeprav tržaško zaledje predstavlja Jugoslavija in čeprav ima Jugoslavija mnogo večje možnosti za pospešitev tržaškega gospodarstva kakor pa Italija. 25-letna italijanska okupacija je neovrgljiva priča!

Tržaški velesejem ni nekaj impozantnega kakor so to velesejmi v Zagrebu, Münchnu, Dunaju, Parizu in drugje. Vsiljuje se celo vtis, ko bi ne šlo za velesejem »v Trstu«, da je glede na skromno površino in na odsotnost industrijskih velikano, organiziran bolj za lokalne potrebe, kakor drugo. To pa ni in ne more biti res, čeprav ga italijanska vlada v marsičem bojkotira, ker je tržaški velesejem odraz naravnega gospodarskega hotenja po navezovanju čimtesnejših in plodnejših stikov med Trstom in zaledjem. Tržaški velesejem zajema 25 tisoč kvadratnih metrov (Jugoslovanski paviljon okrog 600 kv. metrov), razstavljavec je skupaj 11000, med katerimi je 700 tržaških in italijanskih, ostali pa so tuji. Na velesejmu je prisotnih 25 držav, uradno

pa jih nastopa sedem, med katerimi tudi Jugoslavija.

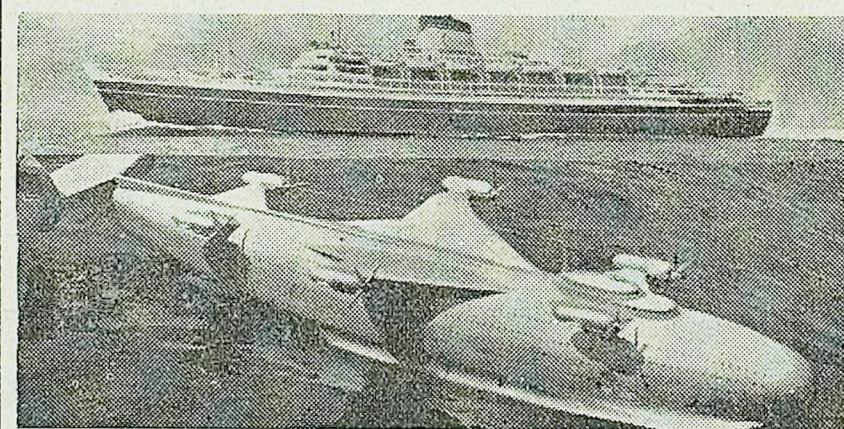
Jugoslovanski paviljon je na istem mestu kot lani, to je v pritličju tako imenovane »Palače narodov«, na levem vogalu stavbe. Vhod v jugoslovanski paviljon je obrnjen proti velesejskemu vhodu, ki gleda na ulico Rivoltella. Splošno mnenje je, da je arhitektonsko najlepši paviljon na velesejmu. Razstavljeno blago je postavljeno takok okusno na primerna mesta, da vse ustvarja estetično in harmonično celoto, kar je težko najti v drugih paviljonih, ki so sicer sila vredni po razstavljenih predmetih, vendar ne nudijo efektne propagandno-reklamne slike obiskovalcem. V jugoslovanskem paviljonu razstavlja kakih 40 podjetij iz vseh krajev Jugoslavije, s Slovenijo in Hrvaško na čelu. Med ostalimi so Litostroj s tremi strojnimi velikani, z opremami za vodne turbine, s salskami, reduktorji in odlični litega železa; tovarna Saturnus iz Ljubljane, ki razstavlja zanimive gospodinjске električne aparate, tovarna Tobus (izdelki tovarn Vrhnika, Domžale in Kamnik) z usnjem in usnjenimi izdelki, Iskra-Kranj s kino-projektorji, električnimi vrtačnimi stroji, aparati za merjenje in z električnimi pritiskalnimi za avtomobile ter druge tovarne oziroma podjetja. Pravijo, da se je minister Villabruna, ko je pregledoval jugoslovanski paviljon, zadržal celih pet minut pri oddelkih Litostroja in Iskra-Kranj ter podrobno spraševal delegate za možnost in dejavnost navedenih tovarn.

V jugoslovanskem paviljonu se upravičeno ponašajo tudi razna lokalna podjetja, kakor na primer Jadran-Sežana z marmorjem in Slovenske gorice s štajerskimi vini. Ker je govora o vinu, naj tu omenimo tudi primerno jedačo, ki dela vinu družbo: klobase, ki jih poleg mesnih izdelkov, svežega, hlajenega in zmruznjenega mesa, masti, mesnih konzerv, sušenega in prekajenega mesa, kar ponuja podjetje Gavrilovič iz Petrinja. Druga jugoslovanska podjetja, ki razstavljajo so: Dom — Ljubljana z galanterijskim blagom, Eksport-drvo Zagreb z lesom, Industrija stekla (Pančevo z vsemi vrstami stekla in s posebnim večnotrajnim steklom »Sigurnost«, Istravino iz Reke, Ris — Zagreb, Stenjevec s higienskimi in sanitetnimi gumijastimi artikli, Rukotvorine — Zagreb z izredno kvalitetnimi izdelki domače obrti. Da se še bolj poudarijo zanimivosti v jugoslovanskem paviljonu, sta v oddelku Ponišavlje Eksport — Pirot (Makedonija) dve dekletki narodni noši, ki skrbno pleteta preproge in druge izdelke domače obrti.

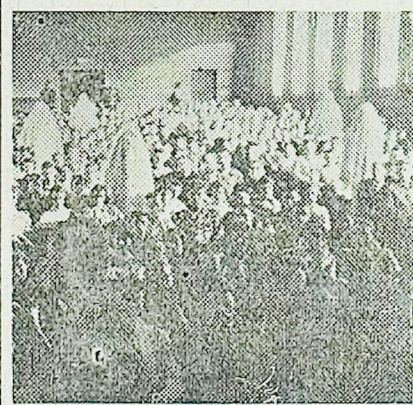
Na splošno treba reči, da je velesejem lepo urejen in vreden ogleda. Zabeležiti je treba, da detos ni kakor je bilo lani, ko so še tri ali štiri dni po otvoritvi velesejma še vedno urejali »stande« za razna podjetja, čistili steze in montirali stroje, kar je kvarilo izgled velesejma.

Na velesejmu je vrsta zanimivih stvari. Uprava velesejma pa vendarle ni zadovoljna z obiski. Res je namreč, da do 9. ure zvečer obišče dnevno velesejem morda kakih 1500 ljudi, kar je premalo. Šele po deveti uri je živahnost. Uprava velesejma je bila prisiljena organizirati nekako loterijo. Vsaka dan izžrebajo nekaj številko (vsaka stopnica ima svojo številko) za katere so predvidene določene nagrade. Kljub temu vodstvo velesejma pravi, da je obisk pod pričakovanjem in da zato perspektive niso prav rožnate. Dejansko pa gre tu za nekaj drugega. V Trstu ni več toliko denarja, kolikor ga je bilo pred dvema, tremi leti. Ljudje »sparajo«. Pred vrati je kriza, ki je doslej zajela le širše industrijske objekte in podjetja, ki pa se utegne naenkrat razširiti na vsa druga področja. Najhuje pa je, da ni še nobenega znaka, ki bi kazal, da se bo kriza na nek način odstranila. Prebivalstvo to občuti. Nima denarja in zato tudi ne žele, da si ogleda stvari, ki jih ne more kupiti.

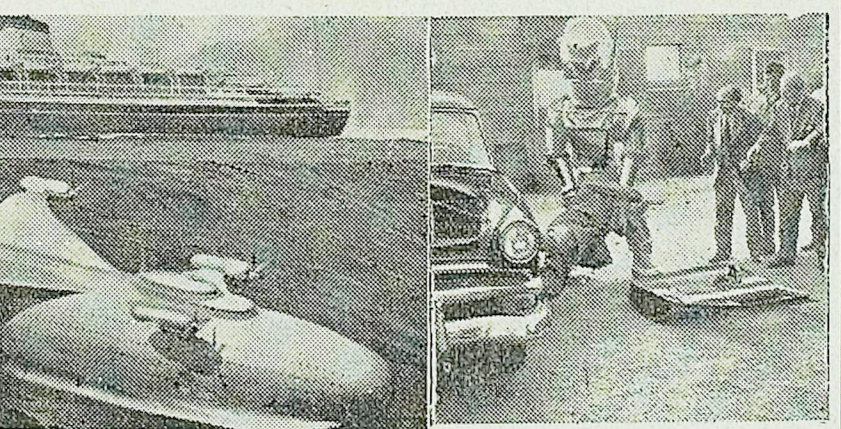
Okno v svet

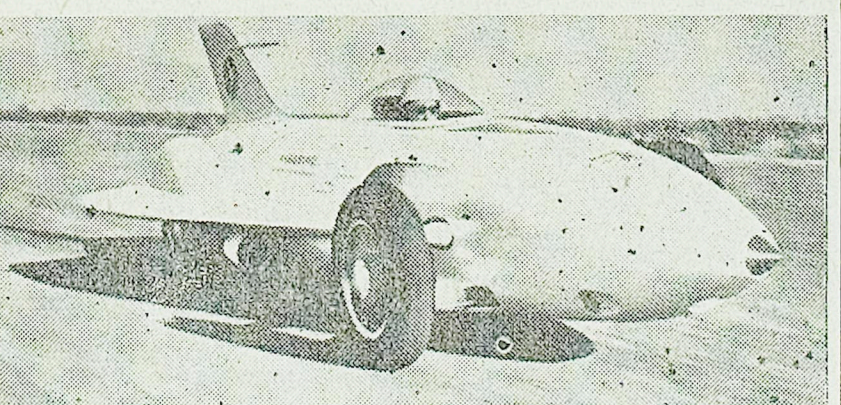
Na sliki (zgoraj) vidite eno današnjih najmodernejših in najhitrejših prekoceanskih ladij, ki so jo pred nekaj dnevi spustili v morje. Toda neki nemški konstruktor si ladjo prihodnosti povsem drugače zamišlja. Izdelal je model (spodaj), ki se toliko razlikuje od dosedanjih, da pomeni res pravo revolucijo, saj ne gre le za obliko, ampak tudi za bistveno spremembo načina pogona. Konstruktor je vijak dvignil iz vode in ga nadomestil z avionskim.

Predavanje ameriškim otrokom o prometnih nesrečah. Da bi predavateljeve besede bolj zalegle, so ves čas med mladimi poslušalci krožili »duhovi« njihovih smrtno ponesrečenih tovaršev. Učinkovito že, toda...

Kot vemo organom javne varnosti pogostoma trda prede. Ko love oborožene in na vse pripravljene zločince, je tudi njihovo življenje v nevarnosti. Teh skrbi jih bo rešil »mehanični policaj« ki ga vidite pri delu.

»Ognjena ptica«. Tako so Amerikanci krstili prvi avto na reaktivni pogon, ki ga te dni preizkušajo na nekem dirkališču. Kot vidite je po zunanji obliki prej podoben raketi kot avtu. Strokovnjake zelo zanima, kako se bo novo vozilo obneslo in zadovoljilo praktične potrebe. Bo to res prometno sredstvo prihodnosti, ali le tehnična zanimivost? Avto je težak 1.400 kg Poganja ga motor 380 k.s.

Iz tovarne „Mehanotehnika“ v Izoli Otroška igračka mora biti obenem vzgojno sredstvo

Ko danes gledamo v izložbah trgovin v Ljubljani, Zagrebu in drugod poznane kovinske sestavljajke, proizvod tovarne tehničnih igrač „Mehanotehnika“ v Izoli, bomo komaj verjeli, da o tej tovarni še pred dobrim poltrem letom ni bilo ne duha ne sluha. Zrasla je skoraj neopaženo in polagoma osvajala našo šolsko mladino ter kmalu postala pomemben vzgojni činitelj.

Naše bralce bo prav gotovo zanimalo, kako so v Izoli prišli na misel, da ustanovijo tako tovarno in kako se je ta razvijala. O tem nam je tovariš Gino, ki ima za ustanovitev tovarne največ zaslug, takole povedal:

»Misel za ustanovitev te tovarne se mi je porodila, ko sem prisostvoval kongresu Ljudske tehnike Slovenije. Na tem kongresu je namreč več delegatov ostro obsojalo našo proizvodnjo otroških igrač. Ugotovili so, da so te nevezgajne, ker odvračajo otroke od žive stvarnosti, tehnike in napredka, in so krive, da naši otroci dobivajo napačne predstave in zgrešene pojme o so-

bilo krivično gledati te sestavljajke zgolj kot igrače, ker jih prav gotovo lahko uvrstimo med učila. Vsaka škatla namreč vsebuje potrebno število standardiziranih delov iz pločevine, osi, vijakov in drugo, iz katerih otrok sestavlja razne predmete, vozila, ki jih vidi v vsakdanjem življenju. Tako lahko iz istih delov sestavi letalo, traktor, žerjav, avto, kamion s prikolicjo, strug in podobno. Katalog z načrti, opisom posameznih delov in navodil za sestavljanje, ki je vsaki škatli priložen, olajša otroku delo.

Toda te sestavljajke so primerne le za starejše otroke. Vendar pa v tovarni niso pozabili tudi na naše najmlajše. Bodoča proizvodnja tehničnih igrač bo razdeljena v tri glavne skupine. Za najmlajše bodo izdelovali igrače, ki se od drugih, katere danes dobimo v prodajo, razlikujejo po tem, da so stvarna kopija predmetov, strojev, katere v miniaturni predstavlja. Tako ima avto vse osnovne dele in lastnosti kot pravi avto. Sestavljen je iz karoserije in šasije, ima motor — se-

veda to ne bo šlo brez velikih investicij. Te znašajo letos nad 50 milijonov dinarjev, tako da je razvoj tovarne zagotovljen. Ko bo nova kapaciteta, ki jih s temi investicijami dobi tovarna, bo njen letni bruto produkt znašal nad 160 milijonov dinarjev. Tako je ob prizadevanju kolektiva in pomoči v investicijah zrasla v Izoli nova tovarna, ki je poleg tega, da našim otrokom s svojimi proizvodi pomaga, postala pomemben gospodarski činitelj in zaposluje številne delovne ljudi.

Kdo je kriv, da propadajo slovenske kmetije?

DOPIS IZ NABREŽINE PRI TRSTU

(Dopis iz Nabrežine pri Trstu)

Nepoučen potnik dobi na železniški vožnji Trst — Tržič vtis, kot da se prebivalci nabrežinske občine ne bavijo s kmetovanjem, ker je na eni in drugi strani gmajna z gabrovino, jesenovino, a še več s trnjem in brinjem. Pozorno oko pa more vendarle iztakniti, da ni to izključno revna zemlja, ker zunanjice Vižovelj in tudi bolj oddaljenih vasi (Slivno, Šempolaj, Praprot) kaže, so to bila in so še kmečka naselja, ki pa jim je čas vtisnil tudi delavski žig. Tako je tudi v vasi Trnovico, Prečnikom, Mavhinjani, Cerovljani, Medjo vasjo in deloma tudi Devinom.

Da, še se to ukvarjajo z zemljo in iščejo v njej pogoje za svoj življenjski obstoj. Če odbijemo od skupnega števila prebivalcev naše občine (okrog 4300) število italijanskih doseljencev pred drugo svetovno vojno (500) in po 1. 1945. (1250!), skupno 1750, dobimo okrog 1/3 domačinov, ki se bolj ali manj navezani na zemljo. Samostojnih kmečkih domov pa je le okrog 15.

Naj za boljše sliko navedemo nekaj uradnih statističnih podatkov iz 1. 1952. Iz teh razberemo, da je od skupne površine 4395 ha: orna zemlja 360 ha, vinogradov 53 ha, senožeti 1480 ha, gozda 745 ha, gmajne 1558 ha, nerodovitne zemlje 191 ha.

Od orne zemlje odpade na pšenico 15 ha, na ječmen in oves 28, skupno na žitarice 43 ha ali 4%, kar pomeni, da se ta nekdanja močno gojena poljska kultura naglo umika deloma ostalima bolj donosnima žitaricama ječmenu in ovsu (sedaj 30 ha), največ pa okopavinam (pretežno krompirju), in detelji.

Politične prilike, ki nas davijo že nad 30 let, so nas pripravile od visok odstotek vinogradov. Od nekdanjih 3000 hl se danes pridelava največ 1500 hl vina.

Gozd izkazuje površino 745 ha, toda gozda ni, ker ga je pogotil fašizem. Če bi zbrali ves njegov les, bi izvezli borovega gozda s površino okrog 150 ha, mogoče dobili 1/30 ali okrog 20 ha nizkega gozda.

Glavna kmetijska veja je živinoreja, predvsem govedo. Popis iz 1. 1952. navaja 74 volov, 4 bike, 347 krav, 192 telet, 30 konj, 241 prašičev, 129 drobnice.

Število goveda in prašičev je zelo nizko, ker so dani pogoji (senožeti, pašniki, deteljiska) za večje število. Res je, da je reja v naših okoliščinah draga in večkrat nerentabilna in to zaradi predrage nabave krme, slabih hlevov, in podobno. Naša mladina pa se je tudi preveč nasrkala in še srka duševnost od jugozapada in si vedno bolj usvaja načelo: Mladina dela in čim več prijetne in prazne zabave. Res žalosten pojav, ki izjavi skrb glede naše bodočnosti in sumnja v moralne vrednote mladine. Če pa se vprašamo v kakšni pogojih je naša mladina rasla in raste — kaj moremo pričakovati od nje kaj več? Fašizem, vojna, politične prilike, »amerikanizem«, tehnika itd. je pač niso življenjsko usmerjale. Mlaka jo strelja, za delo ali zabavo, kar je kočno naravno. A če ima poleg tega tolikšne in takšne zahteve, da jih kmečka hiša ne more kriti? Ne ostane drugo, kot da ta žrtev

Kako bomo pospešili razvoj turizma ob našem Jadranu

DELO TRGOVINSKE IN GOSTINSKE ZBORNICE V KOPRU

Večkrat smo že pisali o možnostih, ki jih ima naš okraj za razvoj gostinstva in turizma. Čeprav je letos zaradi slabega vremena sezona zakasnela, z druge strani pa zaradi ukinjenih regresov občutno padel obisk domačih gostov, se obeta našim hotelom v naslednjih mesecih polna zasedba. Naši kraji so že postali znani in mnogi turisti iz Avstrije, Nemčije, Holandske in drugod radi prihajajo v naša obmorska letovišča.

Vendar pa je še vedno pomanjkljiva propaganda, zlasti v inozemstvu. Pomanjkanje številnih drobnih ugodnosti in pravlačnosti pa je krivo, da ni še večjega zanimanja in obiska.

Prav zaradi tega je trgovinska in gostinska zbornica v Kopru sklenila izboljšati stanje v tem pogledu.

Ena od važnih pridobitev bo prav gotovo stalna gospodarska razstava v Portorožu, ki bo trajala čez vso glavno sezono, to je od prvih dni julija do konca septembra. Gospodarska razstava bo prirejena v Ljudskem domu v Portorožu v dveh prostorih. V večjem prostoru bodo razstavljala naša industrijska podjetja svoje proizvode. Gostinska podjetja pa bodo v posebnem razstavnem prostoru prikazovala turistične in druge zanimivosti.

Razstavljalo bo nad petnajst podjetij. Razstava bo prirejena s posebnim poudarkom na izvoz, tako da ne bo prikazovala le naše gospodarske proizvodnje in seznanjala turiste z našo industrijo, ampak tudi praktično koristila poslovnim ljudem, ki se zanimajo za naše proizvode.

V času razstave bo v Portorožu več prireditev. Nastopile bodo dramske skupine naših priznanih gledališč, priredili bodo nekaj koncertov in podobno. Podjetja živilske industrije bodo večkrat priredila pokušno prehrambenih proizvodov in vin, medtem ko bodo ves čas razstave brezplačno delila razne vzorce svojih proizvodov.

Trgovinsko-gostinska zbornica je sklenila izdati tudi turistični vodič. Poseben odbor že zbira potrebne podatke in predvidevajo, da bo vodič do konca avgusta gotov. Potrebo po takem vodiču imamo že dalj časa, saj se turisti mnogokrat ne vedo kam obrniti. Tako pa jih bo vodič seznanil s zemljepisnimi podrobnostmi okraja, prebivalstvom, kulturnimi spomeniki, gospodarsko dejavnostjo, z razglednimi in izletniškimi točkami in drugimi za turiste zanimivimi podrobnostmi. V vodiču bodo opisani tudi najvažnejši kraji sosednjih okrajev in njihove značilnosti. Tako bo opozarjal turiste na slovito kobilarno v Lipici, postojnsko in škocjansko jamo ter vseboval glavne podatke o turističnih krajih Severnega Jadrana do Opatije in Reke.

Vodič bodo tiskali v večih jezikih, ki prihajajo glede števila obiskovalcev teh držav najbolj v poštev.

S propagandnega vidika uspešen ukrep pa bo tudi ozkotračni barvni film propagandno turističnega značaja. Snemanje je v teku. Že lani so posneli jesenske motive in značilnosti te letne dobe v naših krajih, letos pa bodo posneli naša letoviška mesta v času najživahnejše sezone. Film po hkrati prikazoval, poleg naravnih lepot Slovenske Istre, tudi

dobni tehniki, stvarih in predmetih, ki jih igrače predstavljajo. O tem sem razmišljal, dobil izdelavce, pripravili smo potrebne podatke in načrte ter počasi začeli.

Seveda ni bilo vse tako enostavno. Kakor je vsak začetek težak, tudi s tovarno igrač ni šlo lahko. Saj ni bilo ničesar: ne prostorov, ne strojev, ne ljudi. Izdelali so prototipe, uredili zasilne prostore v bivši kavarni, Mestni ljudski odbor pa je dal sredstva za nabavo najpotrebnejšega orodja in strojev.

Če spremljamo rast tovarne od začetka, lahko ugotovimo, da jo je vodila roka dobrega gospodarstvenika. To se odraža — kar je za tovarno zelo značilno — v smiselni ureditvi in nabavi takih strojev, da so lahko takoj začeli s proizvodnjo. Vloženi kapital ni ležal mrtev. Izdelovali so začeli predvsem potrebno orodje in razne priprave, ki so jih potrebovali za prehod na serijsko proizvodnjo, hkrati pa so vrgli na trg poleg prvih igrač tudi druge proizvode.

Tega se držijo v tovarni tudi danes. Ker za proizvodnjo igrač niso zaenkrat vsi stroji polno izkoriščeni, izdelujejo za tržišče razne vrste vijakov in pločevinastih delov, za katere je veliko povpraševanje. Vendar to tovarni ni cilj. Je le trenutna rešitev, dokler ne bo proizvodnja igrač v polnem teku. Vsekakor pa na ta način tovarna prihaja do potrebnih sredstev in ima zagotovljeno polno izkoriščanje vseh strojev, za katere so znali najti primerne proizvode.

S prvo serijo 12 tisoč kovinskih sestavljajk se je tovarna na tržišču afirmirala, tako glede na kvaliteto kakor tudi posrečeno obliko in izdelavo te vrste igrač. Sicer pa bi

Na reki Cetini bodo zgradili največjo hidrocentralo v Jugoslaviji. Centrala bo sama krila 42 odstotkov vseh potreb Ljudske republike Hrvatske. Njena letna zmogljivost bo okrog dve milijardi kilovatnih ur, medtem ko bo proizvodnja električne energije trikrat cenejša od sedanje povprečne cene. S pripravljanimi deli so že začeli.

Portorož — najbolj priljubljeno letovišče ob naši obali

mogoče za dvig kmetijstva in išče gospodarske vire v mejah vasi, občine, okraja, dežele. Vse stori za pravilno izobrazbo mladine. Ko bi to načelo veljalo tudi pri nas, bi naša občina gospodarsko ne pomenila tako suhe veje. Postopno bi smotno preusmerila naše kmetijstvo in obrniti na nabrežinsko kamnoseštvo. Naša šola bi ne kumovala kapitalističnim interesom, temveč bi služila resnični ljudski prosveti. Zaman bi bilo upanje, da bi mogli to doseči pod kremplji rimske volkulje, ker je med njo in upravo delovnega ljudstva nepreostljljiva razpodelina: ena živi od našega gospodarstva, nacionalnega in kulturnega trohnenja, ljudska oblast pa živi in se krepi ob čim hitrejšem vsestranskem napredku delovnih ljudi.

naše za turiste zanimive dejavnosti, kot je ribolov s posebnim poudarkom na življenje na morju in ob naši obali.

Snemanje bo končano letos v jeseni in film bodo lahko začeli predvajati že v začetku zime. Predvajala ga bodo povsod tam, kjer se zanimajo za letovišča ob Jadranu. To je prvi film te vrste posnet pri nas. Predvajanje bo trajalo okrog 25 minut.

Prav gotovo bodo te stvari, ki smo jih navedli in so plod uspešnega dela trgovinsko-gostinske zbornice, ki je znala skupno z zainteresiranimi podjetji najti možnost ustvaritve teh zamisli, važen korak v razvoju turizma pri nas in mnogo pomeni za nadaljnji razvoj naše turistične dejavnosti.

PO RODU, PESMI IN LJUBEZNI do vsega lepega smo si bratje

Po istrskih vaseh, po tistih, kjer je še do nedavna vladal tujec s svojo »dvatisočletno modrostjo«, je pretekli teden zaživel. Polna mladostnih moči je prišla na obiske s pesmijo, godbo in narodnimi plesmi mladina iz Slovenije in bratske Hrvaške. Vse od dneva zjutraj, ki je bil preteklo nedeljo v Bujah, pa do zaključka na Titovem trgu v Kopru, se je vrstila prireditev za prireditelj po vaseh sončne Istre. Govorile so domače igralske skupine in pevski zbori, gostovale so kulturne in umetniške skupine iz Slovenije in Hrvaške s koncerti ter prireditvami.

Naše požgane Smarje pri Kopru so obiskali mladinci iz Kranja. Mladinski trio je zaigral nekaj vseh narodnih pesmi. Mladinsko kulturno skupino sestavljajo sami delavci in delavke industrijskih podjetij Kranja. Zene, moške in mladina so jih prišli poslušati s polja v delavnih obdobjih. Ženski komorni zbor, samospelvi ob spremljavi klavirja, trio veselih godcev in na koncu še razigrana pesem, so navdušili smarčane.

Če so smarčane navdušili gostje

iz Kranja, je za začetek festivala v Bujah navdušili tisoče in tisoče prisotnih moški pevski zbor DPD »Svoboda« iz Kopa. Ze takoj po končanem sporedu so ljudje govorili, da je bil nastop tega zbora najboljša točka sporeda. Ta pevski zbor, ki ga vodi Vladimir Lovec, je tudi za zaključek nastopil na Titovem trgu v Kopru.

Ko so v Krkavčah zvedeli, da jih bodo obiskali mladinci iz kulturne skupine »Može Vlahovič« iz Zagreba, so napolnili dvorano novega kulturnega doma do zadnjega kotička. Ni jih zadržalo delo, ki ga je te čase čez glavo. Kako tudi, saj so jim mladi Zagrebčani prinesli iz narodno pesmijo in plesi košček lepote njihove narodne kulture. Ploskanje se po končanem sporedu kar ni hotelo poleči. Ljudje so govorili, da takega ploskanja v Krkavčah še ni bilo.

V soboto je v Krkavčah gostovala igralska skupina PD »Zvezda« iz Čezarjev — Pobegov z igr »Dve nevesti«. Tudi to pot je bila dvorana zasedena. Igralcem so Krkavčani dali zaslužen priznanje s ploskanjem.

V Ravnu so v ponedeljek gostovali učiteljski KUD iz Pakraca v Slavoniji. Prebivalci so jih lepo sprejeli. Mladi tamburaši so s svojo zborom tako navdušili Ravenčane, da niso mogli prenehati s ploskanjem. Vodja skupine je po predstavi dejal, da tako priškrnega sprejema še niso nikjer doživeli.

V četrtek pa so Ravenci sprejeli med se Prosvetno društvo »Svoboda« iz Portoroča. Bliznji sosedje so jim uprizorili igr »Iz temnih dn«.

Predstava je bila zelo dobro obiskana in so prišli ljudje celo iz Krkavč, Puč in Padne.

V soboto so prebivalci Ravnega pozdravili učiteljske iz Novega mesta. Ti so nastopili z izbranim sporedom narodnih, umetnih in partizanskih pesmi.

V vsem tem kulturnem vzdušju domača igralska skupina ni hotela ostati na zadnjem mestu. Odsli je na gostovanje v Borš z znano ljudsko igr »Miklova Zalac«. Udeležba na prireditvi je bila številna.

V nedeljo pa je na Titovem trgu v Kopru nastopil ravenski pevski zbor skupno s sečoveljskih pri skupnem nastopu združenih pevskih zborov.

V Sečoveljah je v četrtek gostoval mladinski tamburaški zbor iz Pakraca v Slavoniji. Nastopil je z izbranim sporedom pesmi ob spremljavi tamburaškega zbora, solopetjem in drugimi pesmimi. Dvorana v Domu »Svobode« je bila polna.

V nedeljo je domača italijanska dramska skupina nastopila z igr: »Izgubila sem moža«. Slovenska dramska skupina pa je v soboto

gostovanje še SNG iz Trsta, ki jim je uprizorilo komedijo »Vsakih sto let«.

Kulturno življenje v Kortah je zadnje štiri mesece zelo razgibano. Domača igralska skupina je nastopila kar štirikrat. Poleg tega so imeli še proslavo Osmega marca in Prvega maja.

V Parani je v okviru mladinskega festivala nastopil pevski zbor dijakov Pomorske srednje šole, ki je priredil pevski koncert. Zapei je več narodnih in borbenih pesmi. Telovadci TVD »Partizana« pa so nastopili z vajami na orodju. Govorili pa sta dramski skupini iz Buj in iz Maribora.

Na zaključno prireditev so prišli tudi naši zamejski Slovenci. Nastopil je mladi tamburaški zbor s Koško, ki je zaigral več pesmi. Za roške, ki je nastopil mladinski pevski zbor iz Velikega Repna cone A Tržaškega ozemlja pod vodstvom Mirka Guština in še folklorna skupina iz Boršta in Ricmanj.

Zal, da se zaključka festivala ni

Ob 10-letnici Titovega povelja: RUŠITE KOMUNIKACIJE!

K prazniku občin Most na Soči in Grahovo v Baški grapi

V ponedeljek 28. junija praznujejo prebivalci Baške grape in Mosta na Soči desetletnico napada enot IX. korpusa na Baško grapo. Pred desetimi leti so borci IX. korpusa ter Idrjsko-Tolminskega in Dolomitskega odreda imeli tridnevno akcijo na sektorju Most na Soči — Podbrdo na železniško progo.

Napadali so in rušili progo v dolžini 25 km ter tako izpolnjevali povelje maršala Tita: Rušite komunikacije. Napad enot tega korpusa spada med najvažnejše in najuspešnejše vojaške operacije. Posebno se je izkazala XXXI. divizija pod vodstvom polkovnika Staneta Potočarja — Lazarja. Divizijo so sestavljale: Vojkova, Gradnikova in Prešernova brigada. Borci so likvidirali pet postojank: Koritnico, Mohoro, Bregar, Pranger in Zapolter ter porušili deset velikih bunkerjev. Minerici so porušili osem železniških mostov in razrušili progo na 170 mestih. Padlo je 300, ujetih pa je bilo 50 sovražnih vojakov. Plen: top, 50 minovatev, 18 strojnih pušk, uničenih 5 tankov in 21 kamionov.

TANKI BRNIJO...

Baško grapo pokriva gosta megla vse do Bukovega sedla. Nad meglo se dvigajo Koritniška gora, Šentviškogorska planota, Kojca, Porezen in Črna prst. Zelena gozdna pobočja obliva junjsko sonce s tako svetlobo in gorokoto, kot bi v teh krajih vladal pravljični mir.

Kako varljiva je včasih taka slaka! Pod belo megleno odejo na dnu Baške grape kuje nacifastistični osvajaalec svoje napadalne načrte. Tako je, kot da bi mu pri tem pomagale še narava sama, ker je dolino pokrila z meglo. Toda...

Na višinah nad Baško grapo se razmeščajo partizanske skupine in čete. Ena takih skupin je v meglenem kritju prišla prav blizu železniške proge in tam zavzela položaj. Med skupino je nekaj ostroostrelcev, ki nikoli ne zgrešijo cilja v katerega se je po vrhu puške čevlji započilo njihovo ostro oko.

Bača pritaženo šumi v dolini. Tako je, kot da se boji zmotiti mir, ki vlada v dolini. To je mir pred viharjem.

V soboto so Kortčani povabili na

Značilen istrski motiv

ZANIMIVOSTI PO SVETU

ABESINIJA POSTAJA VAŽNA DOBAVITELJICA KAVE. FAO, prehranjevalna in poljedelska organizacija ZN, omenja, da bo v bodočnosti lahko postala Afrika,

posebno pa Abesinija, važna svetovna dobaviteljica kave. FAO sporoča, da prideluje Abesinija vedno več kave, pri čemur gre precejšnja zasluga tudi strokovnjakom Združenih narodov, ki sodelujejo po programu tehnične pomoči.

Razvoj boljših transportnih sredstev in sodobni načini obdelovanja bodo pripomogli, da bo postala Abesinija važen vir produkcije kave.

MLEČNA PROIZVODNJA V INDIJI

Dr. Panjabrao Dešmukh, indijski poljedelski minister, je objavil, da je v Indiji zdaj 68.770.000 živali, ki dajejo mleko in da cenijo sedanjno letno proizvodnjo mleka na 37.831.000.000 funtov, torej odpade na žival povprečno 550 funtov na leto.

Dne 1. januarja je bilo v Indiji 68.900.000 glav mlečne živine z letno proizvodnjo mleka 47.944.000.000 funtov. V preteklih 4 letih je torej število te živine padlo za 130.000 glav, produkcija mleka je pa padla za več kot 10 milijard funtov. S tem je Indija, ki je v svetovni produkciji mleka bila na drugem mestu, takoj za Združenimi državami padla na tretje mesto, za Francijo, ki je l. 1953 pridelala 38.623.000.000 funtov mleka.

POTROŠNJA BOMBAŽA V JUGOSLAVIJI

V letu 1953 so tekstilne tovarne v Jugoslaviji porabile 131.000 bal bombaza. V letu 1952 je bila ta potrošnja 126.000 bal.

Jugoslavija je pridelala je majhen odstotek svoje potrebe po bombazu. Pridelale leta 1953-54 cenijo na 6.000 bal, približno dvakrat tolikšen kot v prejšnjem letu.

Od uvoza bombaza v letu 1953 odpade na Združene države 75 %, manjše količine na Turčijo, Grčijo in Egipt.

MEHANIZIRANI PASNIKI

Praktični poskusi so pokazali, da se dosežejo boljši uspehi in bolj racionalna prehrana živine, če se prepreči, da živina sama puli travo iz pašnikov, in namesto tega krmi s travo, ki jo so pokosili s kosilnim strojem. Živina tako golta sveže nakošeno travo, pri čemer skrbi poseben nadzornik zato, da se nakosi trave, kolikor je potrebno. Strokovnjaki trdijo, da raste taka trava na pašnikih bolj homogeno in je bolj odporna v suši. Zanimivo bi seveda bilo zvedeti, kaj o tem misli živina...

INDIJA SKUSA POVEČATI SVOJE ČEBELARSTVO

Indijska vlada je sklenila potrošiti 2 milijona rupij (428.000 dolarjev) za razširjenje čebelarstva. S tem denarjem bodo nabavili nove panje in nove čebelnice roke. Čeprav je po legendi Indija rodna dežela za čebele, pridelala zdaj samo 1 milijon funtov meda na leto. Pričakujejo, da bo večje število čebel s svojim opravljanjem cvetov tudi pripomoglo k boljši žetvi drugih pridelkov.

V PLANINSKO PESEM ZVONCEV udarjajo strele

Reportaža s tolminskih planin

Pobral sem pozabljene šrapnele in jih postavil na svojo pečino. Vzeli sem fotoaparata, »pomerile« in sprožil. Naj bo fotografija dokaz naše narodne trdoživosti

V PODKRNISKEM GLEDALIŠČU

Kot velikansko polkrožno naravno gledališče so planine pod Mrzlim vrhom, Rdečim robom, Skofičem, Batagovcem in Kmom. Domača in lepa so imena planinskih pašnikov: Medrije, Škoj, Pretovče, Sleme, Zaga, Košina, Kuhinja, Kal, Lašca, Dobrenjšca, Lazor, Rut, Lom, Kal. Samo tolminska občina ima 20 planinskih pašnikov, kjer se pase

Vprašal sem, kako je v planinah ta kraj, kadar divjajo nevihte.

Ta polkrožni prostor pod vihom skalovitega Kma je včasih pozorišče silovitih neviht. Kadar se razvijajo po silovitih borbi naravne sile, visi kot na nitki življenje ljudi in živali. Pred leti je strela na planini Razor ubila 15 krav naenkrat. Na planini Zaga pa ob neki drugi nevihti ubila šest krav. Trdo skalovje Kma se ruši pod nevidno močjo strel, ki švigajo kot ognjene puščice iz oblakov. Ob divjanju neviht se poskaje v zavetišču vse kar je živega v planinah. Znova zaživi takrat, ko se v daljavi razgublja bobnenje nevihte

Sočna in dobra je paša na planinskih pašnikih

povprečno po 70 glav živine na vsakem.

Te planine so bogastvo tolminskega okraja. Dobra in sočna paša preredi v poletnih mesecih na tisoče glav živine. Mlečne krave pasajo posebej, mlado živino posebej in prav tako ločeno od drugih jalo vo živino.

Pastirska vas na planini Pretovče šteje 13 steblik. To so razen večjega poslojja, kjer stanujejo postirji in mlekar, ki izdeluje sir, majhni živinski hlevi. Vsi so pokriti s pločevino, ki je v prvi svetovni vojni služila za pokrivanje zaklonišč.

Na tej planini se pase 56 krav-mlekaric. Štirje pastirji in en mlekar imajo opravka s to čredo. Kako živijo, naj pove 64 letni Ivan Gabriček, ki je začel pasti že z desetimi leti.

»V planinah je življenje skromno. Nimamo drugega kot mleko in kruh. Zrak in voda pa sta zelo dobra, kar je za nas velike vrednosti.

Kako živimo? Zjutraj vstanemo že ob treh, ker je treba krave pomesti pred kot gredo na pašo. Molzemo štirje in to eno uro in pol. V tem času namolzemo več sto litrov mleka. Lahko bi dejal, da imamo pri nas več mleka kot po nekaterih krajih vode.

V svojem pastirovanju sem doživel marsikatero grenko uro. Najtežje mi je bilo v prvi svetovni vojni, planino Pretovče nam sedlu med Mrzlim vrhom in Rdečim robom. Iz Zatolminja pelje kamnita pot okoli vzhodnega grebena Vodilvrha in pašnikov bolj homogeno in je bolj odporna v suši. Zanimivo bi seveda bilo zvedeti, kaj o tem misli živina...

To je bilo vse, kar sem mogel zvedeti od njega. Mož je bil prepričan, da je že vse povedal, kar je v planinah zanimivega. Nisem se zadovoljil s tako skopimi pojasnili.

n se sivi oči Km odkrije soncu, ki obsije umno čelo skalovitega orjaka.

KAKO IZDELUJEJO SIR

Zanimiv je pogled v nastanko kuhinjo. V kotu visi na leseni ročici velik bakren kotel, ki ima podobno stožca. Ročica je pritrjena na okrogel steber, ki se po potrebi suče na desno in levo. Tako starju ni treba dvigovati velike teže in primakne nad ogenj polni kotel samo z eno roko. Kotel drži 240 litrov. Ko se segreto mleko sesini, pobere mlekar sir s čistim prtom. V posebnem lesenem modelu ga stlači — in kolo sira je narejeno.

To je še zelo primitiven način izdelovanja sira, ki bo odpadel ko bodo planine povezali z moderno mlekarjo, ki je gradijo v Kobardu. Naravno, bo bo to mogoče šele takrat, ko bodo na te planine zgradili cesto. Mleko bodo potem dnevno odvažali v dolino.

Skozi okno avtobusa in bežeče zelene krošnje dreveroda sem opazoval strne vrhove, po katerih sem hodil še nekaj ur prej. S prijetno mislijo sem se poslavljaj od njihovega miru.

P. A.

VELIKA BRITANIJA BO GRADILA ELEKTRARNE NA ATOMSKI POGON

Britanski Državni urad za elektrifikacijo objavlja v svoji brošuri »Power and Prosperity«, da namereva v prihodnjih letih graditi elektrarne na atomski pogon s povprečno zmogljivostjo 60.000 kilovatom.

Namesto premoga bodo grelj parne kotle, ki ženejo turbine, atomske peči.

Državni urad za elektrifikacijo računa, da bo lahko v kratkem razpisal natečaj za gradnjo takih elektrarn na atomski pogon v okviru svojega rednega načrta elektrifikacije. Čeravno bomo morali še preizkusiti, da bo jedrna sila lahko namestila običajno gorivo tudi kot splošen vir pogonske sile, bo atomska energija že v prihodnjem desetletju znatno pospešila elektrifikacijo.

NAŠ NAGRADNI NATEČAJ

ZVERI

Utrujena in sestradana kolona se je leno vila skozi razredčen bukov gozd.

Spomladansko sonce, ki je kazalo skoraj poldne, je v borih ubijalo zadnje sile, ki so jih napenjali, da bi prišli do vasi, kjer bi se morda malo okrepčali ali pa vsaj spočili.

Davno, pred dvema dnevnoma, so pojedli edinega konja v četi, katerega je bil pobil italijanski avion z mitraljeskim rafalom. Od takrat niso zaužili ničesar več. Više v gorah so toplili sneg v pesteh in srebali umazane kapljice, da so vsaj nekaj zaužili; od snoči pa še tega ni bilo.

Počitek — je prišel ukaz od komandirja. Ukaz za počitek, ki je bil vedno tako težko pričakovani, je hitro romal od ust do ust proti repu kolone. Ljudje pa že niso več čakali nam, temveč so počepali v suho listje, kakor hitro so opazili, da so nekateri pred njimi sedli.

Borci so obležali, kot bi v njih ne bilo več življenja. Pospal, so in sanjali o mehki postelji ter o juhi, in v snu trepetali pred novim ukazom »pokrete, ki bi jih surovo iztrgal iz leplj sanj in prepotrebne spanja.

Komandir je bedel. Zaskrbljeno je opazoval patroljo, ki jo je bil poslal, da zavaruje četo pred morebitnim sovražnim napadom. Vedel je, da se za grčem, okoli katerega je pravkar previdno zavila patrolja, nahaja vasica, ki je vedno dajala zatočišča in hrano partizanskim enotam.

Vas so večkrat obiskovale fudi močne italijanske patrolje, ki so odgnale v internacijo že mnogo vaščanov, ki so jih osumili sodelovanja s partizani. Kljub strahovanju, zverinskemu pretepanju in zapiranju pa ljudje, ki so še ostali — večinoma ženske, niso klonili. Vselej so z nasmejanimi obrazi sprejeli vsakega kurirja ali partizansko četo ter jim postregli z živili ali kuhano hrano, če so je le količkaj imeli.

Komandir Stane je poznal mnogo ljudi v vasi. Od kar je bil partizan, je bil že mnogokrat pri njih. Kadar koli se je oglašil s četo, so ga sprejeli veseli, čeprav so mu znali vsakokrat povedati, da koga manjka.

— Odnegli so ga! — je bil odgovor, katerega je bil Stane že navajen, če je povpraševal po človeku, ki ga ni bilo v vasi.

— Koga bo pa danes manjkalo? — se je vprašal in zaraščen obraz mu je še bolj ortdel — tako kot vedno, kadar je četi ukazoval jurši.

Od grčica, ki je zakrival vas, je hitel borec iz patrolje. Črna slutnja je se vesela v Staneovo misli: Kaj je more bit, da Francek tako hiti? Tišino, ki je ležala nad kotlinico, kot težka odeja, je motilo le trudno sojenje spečih ob stezi in kranjanje vran, ki so nervozno preletavale nad vasio.

Kje so ljudje? — Na bližnji njivi je stal, zarezan v skoraj sveže oranje, plug brez vprege; od vasi ni bilo čuti niti petelinjegega petja niti laježa psov.

Sele v tem trenutku je Stane opazil grozečo tišino, ki ni omajnjala nič dobrega.

— Tovariši komandir, vas je požgana! Nikjer živega človeka. Patrolja je odšla v borov gozdiček za vasjo, da bi zastražila dohod od nje.

Pri teh besedah se je komandirjev obraz stisnil v mračno gube; izgledal je kot hudourni oblak iz katerega bo zdaj zvisnila strela.

— Svinje! Požigalice! ... Ropariji! ... Uh — je siknil. Divje je zaklel, krepko pritisnil triglavko na glavo, zgrabil puško, ki je slonela na trilem štoru, vstal in trdo ukazal:

— Pokret! — V listju ob stezi je zašumelo in četa je nemo pohitela iz gozda za komandirjem, ki je zamišljen korčil preko senožeti proti vasi.

— Vas je požgana! — se je šepetaje širila novica od bora do bora; čela četa je bruhala kletvice in groznje na požigalce. Sovraštvo, ki ga je stopnjevala lakota in prestano trpljenje, se je spremenilo v bes; gorje tistemu, ki bi se ujel v ta precep.

Vasi ni bilo več. Vse je bilo do tal požgano. Iz kopic ruševin in počrnelih zidov so strelji goli dimniki, kot nagobni spomeniki. Votla okna in vrata so se črno režala četi v obraz; bila so podobna očesnim duplinam v ogolodani lobanji.

Nekje za vasjo je žalostno zatutili osamei pes — verjetno je tožil za ljudmi, ki so nekam izginili in ki mu danes še niso dali jesti.

Za grmom ob poti je čepel pisan maček in preplašeno gledal v prihajajoče; občutil je nevarnost, se prihulil in nato prhnil preko njiv v goste grmovje.

Medtem ko so borci stikali po pogoriščih, da bi izkopali ob požaru v shrambah pečen krompir, in vlačili izpod še tlečih tramov zasmojeno živino, katere Italijani niso bili odpejali, se je Stane z mitraljezom Tončkom napotil po vasi; bil je razveden, kaj so vse požigali zani napraviti.

Ob poti so ležali razbiti strešniki; tu pa tam je bila raztrošena slama, ki so jo vojaki uporabili za svoje »mad-kulturno« delo, da so laže in hitreje opravili. V posameznih pogoriščih je še tlelo in smrad po ožganih cunjah je še silil v nos, kar je pričalo, da je bila vas požgana pred kratkim, verjetno včeraj.

Pred hišnim vhodom, ki je danes prazno zeval v mimoidoče, je ležala prevrnjena stara okovana skrinja. Okoli nje so ležale razmetane stare cape, katerih lakomni vojaki niso potrebovali. Verjetno je to bila skrbno čuvana lastnina stare mamic. Med cunjami so le-

(Nadaljevanje na 11. strani)

„Imeli smo ljudi - v poljani cvet...“

(OB SPOMINU NA MURNOVO SMRT 18. JUNIJA 1901)

»Imeli smo ljudi v poljani cvet, imeli smo jih — vrhu gore hrast...« je zapisal Oton Zupančič ob misli na prijatelja pesnika Josipa Murna — Aleksandrova, ki je umrl 18. junija 1901. Murn je bil po svojem proletarskem življenju najbednejši od naših pesnikov, ki so vse prežgodaj umirali.

Mati, bil je nezakonski sin služkinje, ga je dala v rejo tujim ljudem in tako je rasel sam in zapuščen, brez matrine ljubezni. Šolal se je ob podporah mestne ob-

Josip Murn - Aleksandrovič

čine ljubljanske in ob varuštvo študentovske matere Polone Kallanove na Poljanski cesti. Po potresu se je z njo preselil v Cukrarno. V šoli je bil med srednjimi dijaki po uspehu. Do vseh mezu-pen, je zapuščal mestne ulice in odhajal v samotno polj v ljubljanski okolici ter si iskal drugov v škranjčkih in cvetovih poljan. Njim je tožil, z njimi se je razgovarjal, njih se ni bal. Zato je v svojih verzih pel o njih rajši kot o ljudeh o katerih je mislil, da ga vsi sovražijo in prezirajo.

Člani tedanjega dijaškega literarnega in političnega društva »Za druga«, med katerimi so bili tudi Ivan Cankar, Oton Zupančič in Dragotin Kette so ga zelo tople sprejeli. Srečanje z njimi je bilo za Murna odločilnega pomena. V njih ni našel le literarne tovaršije temveč tudi življenjske prijatelje, ki so ga razumeli, spoštovali in ljubili. Najbolj se mu je približal Ivan Cankar, ki mu je najgloblje pogledal v dušo in mu zato najzvesteje stal ob strani.

Ob svojih literarnih tovariših je

Murn rasel kot pesnik in se kre-pil kot človek.

V osmi gimnaziji se je zaljubil v Almo Souvanovo, hčerko bogatega ljubljanskega trgovca. Murn ji je posvetil cel cikel ljubezenskih pesmi pod naslovom »Noči«. Cikel je izšel v almanahu »Na razstanku«, ki so ga izdali v Gorici pri Andreju Gabrščku pod uredništvom Ivana Prijatelja. Uspeh, ki ga je doživel s pesmimi v almanahu, je dvignil njegovo zaupanje vase. Tudi naklonjenost Franje Tavčarjeve, ki se je po materinsko zavzela zanj, je blagodejno vplivala nanj, zlasti po maturi, kjo je bil na razpotju. Z njeno pomočjo, pri-skrbela mu je štipendijo trgovske zbornice, se je vpisal na eksportno akademijo. Spočetka se je ves pre-dal študiju, a se ga kmalu naveličal. Tak je bil pač njegov značaj: skrajna omahljivost, popolno po-manjkanje vsake energije. Močno ga je prizadel tudi negativen odgo-vor Alme Souvanove. Zgubil je vso voljo do študija in močnejše kot kdajkoli zahrepenel po domovini. Naveličal se je velemestnega življenja in se vrnil domov. Vse po-letje je preživel na Gorenjskem in spoznal, da je bil rojen samo za kmeta. Iz plinega srca je zapel svo-je pesmi, veselo, šaljivo, sočno, polne ljudske modrosti. Na jesen se je vrnil v Ljubljano, si poiskal službo, a delo ga je utrujalo in misel na smrt je zopet živa. V tem času je mislil na izdajo pesmi, a ni mogel dobiti založnika. Zato je v slutnji bližajoče se smrti napro-sil Ivana Prijatelja, naj po njego-vi smrti oskrbi izdajo.

18. junija je umrl, star komaj 22 let. Brez venca je bil njegov po-greb za katerega so nabrali denar po oglasu v »Slovenskem narodu«. Pesniško zapuščino je prevzel Ivan Prijatelj, ki je po dveh letih izdal njegove pesmi s klasičnim uvodom, ki odkriva Murnovo življenje in delo.

Murn je podoba človeka — pe-snika, ki je v vsem svojem delu in življenju izrazil družbenih protislovij in kulturnih razmer v Slo-veniji na prelomu 19. v 20. stol. Mur-n je proletarec, ki v svojem ča-su še ni mogel najti ljudi, ki bi ga povedli v boj proti izkorišče-valcem. Kot pesnik pa ni imel tiste sile in tiste preroške daljnovidno-sti, da bi poklical ljudstvo v revo-lucionarni boj. Zato je ostal pasi-ven do družbenih krivic in sovra-žil le buržujski svet. Iskal je rajši družbo delavcev iz predmestja, zato mu je bila ljubljanska Cukrarna

dom, ker je bila dom proletarcev. Ko se po 53 letih spominjamo prežgodnje pesnikove smrti mora-mo biti ponosni, da so minili časi, v katerih je izkrmavalo marsikatero preobčutljivo pesniško srce, ki ni moglo kljubovati razmeram.

L. B.

Velik uspeh premiere v Idriji

Gledališče Slovenskega Primorja je pripravilo Idričanom prijetno presenečenje z zelo dobro uspešo premiero Maeterlinckove drame »Stilmondski župan«. Dejanje se dogaja v majhnem mestu Belgije med prvo svetovno vojno, ko so nemške čete prepiavile državo v prepičanju, da bodo dosegle v naj-krajšem času. Narod se navalu ni mogel ustavljati z večjo vojsko, za-to pa se je toliko bolj junaško uprl.

Strinjamo se z mnenjem publike, da je bilo to najboljši in najpopol-nejši predvajanje našega gledališ-ča v tej sezoni. Skoraj neugodno nam je omenjati posamezne vloge, ker bi lahko napravili enemu ali drugemu igralcu krivico, ker so vsi zelo dobro igrali. Albin Penko je brez dvoma odigral eno svojih naj-boljših vlog v županu, prav tako pa tudi Drago Nardin v težki vlogi sta-rega vrtnarja. Prepričani smo, da bo gledališče Slovenskega Primorja našlo na vseh naših odrih poln uspeh in hvaležne gledalce.

L. S.

Komedija o velikem belem zajcu

Čudna tale prikazen — Harvey, kakor se imenuje v tujem jeziku. Vsaj za naše pojme. Nismo vajeni gledati na odru prikazen, ki prav-zaprav ne obstoji v resničnosti, temveč je samo fantazijska tvor-ba enega izmed igralcev. Harvey — glavni junak ameriške komedije, ki jo uprizorja tržaško gledališče in jo med drugim prikazalo prejšnji te-den tudi v Kopru — je namreč dva metra visok zajec. Tega namiš-ljenega zajca si je Elwood Dowd izbral za svojega najboljšega pri-jatelja.

V glavnem imamo pred seboj dve stvari, dva svetova lahko rečemo: svet malomeščanske omejenosti, se-bičnosti in koristoljublja, ki ga predstavljajo Dowdova sestra Ve-ta s svojo hčerjo Mae ter vse nju-ne prijateljice, na drugi strani pa svet dobrote, prijaznosti, ljubezni-vosti, ustrežljivosti itd., ki pa ima edinega zastopnika v Dowdu. Dowd je sicer blaziranec, gmotno pre-skrbljen, ker je podedoval po svoji materi, nima nobenega resnega opravila, je kakor kak umetnik-bo-hem s krizantemo v gumbnici, ima pa nekaj, česar ljudje okrog njega nimajo: moralne kvalitete, zaradi katerih je osamljen v obdajajoči ga družbi. Njegov prijatelj je — za-jec. Ne resničen zajec, temveč namišljen, toda vedno je z njim, sku-paj se pogovarjata o zanimivih rečeh našega življenja, hodita v gledališča, na obiske in Dowd ga predstavlja svojim znancom. Du-ševno bolan človek — si misli veči-na ljudi o njem. Morda res. Veliko pa je del v svetovni književnosti, ki prikazujejo pošteno, pametne, dobre posameznike in zverinjaku ka-pitalističnega družbenega reda kot norce in čudake. Saj o njih pokvar-jena družba drugače niti ne more soditi.

Če ta pozitivna ideja, ki jo vse-buje sodobna ameriška komedija »Harvey«, koprskim gledalcem ni bila očita, ko so zapuščali dvorano, je krivda, ne toliko v igralcih ali v režiserju, ki zaslužijo vsi polno pri-znanje, kolikor v njih samih. Ni v vsem, kar se nam nudi kot komedi-ja, samo smeh. V dobri komediji je vedno na dnu neko grenko spo-znanje. Do tega pa se moramo sa-mi dokopati.

D. H.

Drama Uga Bettija „Zločin na Kozjem otoku“

Ta drama je bila druga uprizori-tev tržaškega gledališča v Kopru. Delo je težka psihološka drama, ki

V okviru kulturnih manifestacij mladinskega festivala v Kopru smo imeli priložnost spoznati spet dvoje domačih likovnih umetnikov: Vik-torja Birso in Jožeta Pohlana. Oba sicer že poznamo, a vendar sta se to pot številčno in kakovostno toliko izpovedala, da je mogoče o njiju kri-tično sregovoriti.

Birsa je razstavil v veži hotela Triglava 28 platen, nastala v zadnjih petih letih, ki te na prvi pogled osvoje, a takoj nato odbijejo, ker ne kažejo niti enotnih komponent niti enotnega hotenja. Slikar se je »izvismotil« na ljubo pri razporeja-nju slik odpovedal kronološki oziro-ma kakršnikoli drugačni logični ure-ditvi, zato je celoten dojem, ki ga razstava daje, utrujajoč. Pisana te-matika, kričeča paleta — to še ni umetnost. Večina slik je neiskrena, risana brez pravega odnosa do barv in svetlobe, površina v razporeja-nju prostora in kompozicije, ugla-sena je na en ton: ugajati. Zadnje trditve najbolj potrjuje dejstvo, da so menda vse slabe slike — prodane. Take bi bile: Jesen, Stopnice, Vrt v jeseni, Simfonija miru. Slikarje-va krivda je torej dvojna. Ne raste iz sebe in se izgublja v igračkanju, posredno pa ne vzgaja, ne bistri okusa tistih, ki jim ga je oblikovalo predvno malomeščansko razgledni-čarstvo.

Tega doslej pri Birsi nismo bili vajeni. Kje je vzrok? Poglejmo let-nice na bomo spoznali! Birsa je v zadnjem času zašel v slepo ulico. Vsa pravkar našeta slabša dela so nastala letos, lani in predlanskim. Prej je bil pristnejši in pogumnejši.

Posamezna olja iz prvega obdobja (1950—1952), n. pr. Tišina, Osami-ljena, Počitek, deloma tudi Osmu-tek, so prave umetnine. A ker jih je zatajil umetnik sam, jih je prezrla tudi koprška publika. Ob vsem tem se mora Birsa zamisliti, postati mora iskrenjši, samostojnejši in kri-čnejši, iskati mora drugo pot, drugače mu bo od umetnika ostalo samo ime.

Birsi nasproten tip je Pohlen. V mali dvorani koprškega gledališča je razstavil 49 del; od tega je 13 pla-stik in 33 podob (tempera, akva-rel, tuš). Z njimi je pokazal vso svojo oblikovalno silo. Pohlen je ki-par, a je močnejši v risbi, v en-kratnosti, kot v drobni plastiki, kjer je treba več razmišljanja, dela, po-pravljanja, ki ga zavajajo v pozno in sladkobnost (n. pr. Prebujenje). Ven-dar njega ne motijo oziri, nezažele-ni spremljevalci Muz, kot so okus posameznika, čast, gmotni uspeh, saj živi intenzivno osebnostno umet-nostno življenje, ustvarja čisto brez laži in hinavščine.

Jasno je, da je še vedno pod vplivom svojih učiteljev in vzornikov (Debenjak), a njegov umetno-zgrajeni svet je v svoji zaokroženo-sti, da celo v svoji naivnosti mika-ven. Pohlenovi portreti in akti di-hajo neko intimnost, ki se ji ne mo-reš ustavljati. Obrazi so poduhov-ljeni, telesa nalašč deformirana, da poudarjajo posamezna trenutna do-življenja istega motiva: ženska. Ta mu je simbol lepote in skladenosti, čustvenosti in strastnosti, želje po ustvarjanju in razdajanju. Ženska podaja roko umetnosti in se z njo staplja. Zategadelj jo Pohlen nepre-nehoma upodablja.

Pri vsem tem pozablja žal na vr-venje okrog sebe, ki je prav tako resnično, in morda še bolj in prav tako zanimivo v nasprotjih in ne-skladnostih, kakor je umetnikov na-mišljeni kozmos. Ko se bo Pohlen dokopal do le-teh, ko bo odkril člo-veka, žival in zemljo, ko se bo umi-rl v resnosti vsakdanjega nehanja — in če bo tudi tedaj zvest sam sebi — bo lahko spregovoril mno-žici in zavrnil očitek larpurlartizma. Tedaj bo velik in naš.

S. S.

Maturanti koprškega učiteljskega

Matura na učiteljski v Kopru

Po dolgem, desetletja trajajočem presledku, smo imeli v Kopru zo-pet maturitetne izpite na učitelj-ski, ki se je v letošnjem šol. letu preselilo iz Portoroža in je našlo začasno, skromno streho v poslop-ju italijanske gimnazije. 23 nado-budnih kandidatov in kandidatov se je v preteklem tednu prijavilo k diplomskim učiteljskim izpitom, ki jim je predsedovala, kot odposlan-ka Sveba za prosveto in kulturo v Ljubljani, vseučiliška profesorica tov. dr. Marja Boršnikova. Uspešno je opravilo vse izpite 16 maturan-tov. K temu uspehu jim tudi mi iskreno čestitamo!

Naši najmlajši učitelji so doma iz koprškega, sežanskega in postojn-skega okraja. V skrbni za kvalitetni kader je naša ljudska oblast v vseh treh okrajih krepko štipendirala vse kandidate, deloma pa tudi Svet za prosveto in kulturo v Ljubljani. Sedaj se vračajo mladi učitelji v svoje domače okraje z iskreno hva-ležnostjo v srcu do ljudske oblasti, ki jim je omogočila študij in s trd-no voljo, da bodo z vztrajnim in nesebičnim delom pomagali vzga-jati novi, socialistični rod.

Bette Davis ali lepota ni vse

Ko smo govorili o Marilyn Monroe, se nam je odkrila ena stran Amerike, če go-govorimo o Bette Davis, spoznamo drugo. Prva pot do uspeha je lažja, druga težja, nobena ne pozna človeškega dostojanstva, a tretje doslej v Ameriki še ne pozna.

Ko se je Bette Davis prvič pojavila v Hollywoodu, je bila sodb »izvedencev« kratka: zunanost — nič posebnega, ogrom-ne oči pod velikim izbočenim čelom, majh-na in suha usta, nepravilen ovalen obraz, premočan vrat, velike prsi, nobene ele-gance. Dela vtis kuharice in podeželske gosposdine hkrati. K vsemu temu še bo-ječa — kratka, nobenega pogoja za uspeh! No da, tistih nekaj uspehov na Broadwayu, kot vsak drug. Toda — nobenega sex-ap-peala. In brez njega ni umetnosti! Takih je vsak vlak pripeljal na ducate v Holly-wood, odkar je govorili film odkril, da marsikatera dotedanja zvezda ni sposob-na izgovoriti niti enega stavka pravilno.

Toda ni izgubila poguma. Ko je bila kako leto prej na avdiciji pri slavni new-yorški igralci Evi Le Gallienne, je dobila nasvet, naj nikar ne izgublja časa s stvar-mi, s katerimi ne bo nikoli uspela. Kljub temu dobrohotnemu nasvetu ni prenehala z igralskim študijem, niti z nadlegovanjem impresarijev, naj ji preskrbijo kako vlogo. Končno so ji le našli mesto v gledali-šču zakonitega podeželskega mesteca Cape Cod. Prišla je prepozno, da bi dobila vlogo in je trdo delala, da si je prislužila vozni listek za povratek. Tam je našla so-rodno dušo, nekoga, ki mu je bilo ime Henry Fonda in je tudi zaman želel po-stati igralec. Deset let pozneje je dobila Oscarja za film, v katerem sta igrala sku-

paj. Toda medtem je bilo treba Hollywo-odu dokazati, da za uspeh ni nujna lepo-ta. Lepota je, pravijo, samo dvajset mi-nut prednosti v življenju, ki jih pa dosti-krat zamudiš pred ogledalom.

Cez nekaj časa so le ugotovili, da je s ponarejenimi obrvmi, pobarvanimi lasmi in nekoliko fantazije od daleč podobna tiste-mu, kar naj bi bila filmska igralka. In ravno v tistem času neka ugašajoča film-ska veličina ni imela partnerke. Prepustili so mu jo in uspeh je bil ta, da je Bette našla dobrega prijatelja in dosegla prvi ve-liki uspeh v filmu. Od takrat pa do dan-es nas stalno preseneča kot igralka. Na njenem obrazu, ki ga je narava le površ-no obdelala, ki pa mu je dala izraz in-telligence, smo našli vso skalo človeških občutkov od nežne predanosti v »Zmagi nad nočjo« do mrzle pohlepčnosti v »Ka-či«, sramečljivosti, ponos, pohoto, mržnjo, odpoved, divjost, zvestobo, zvižanost, ved-no pa popolnost in dovršeno podajanje osebnosti, v katero se je morala živjeti.

Bila je prva, ki ji vloga ni bila važna. Naj je bila še tako odvratna, podla, neuma-na, ugajala nam je vedno. V sebi ima ne-kaj posebnega, nekaj, kar jo loči od se-rijsko izdelanih lepotic, nekaj, kar nam jo napravi domačo, človeško.

Kdo se ne spominja njenih zadnjih fil-mov? Igralka je. Dobra igralka. Priigrala si je slavo, nagrade, denar... Toda leta minevajo. Zdaj jih ima štirideset. To za-hteva vloga. Vloga igralka, ki se stara, mu-či, postaja neznozna, igralka, ki čuti, kako se bliža konec, ki se ga otepa, ki dvomi, ki jo je strah. Toda — ali je to res samo vloga?

Popravni izpiti in počitnice

V teh dneh polaga mladina obracun za svoje delo. Delavnim bodo brezskrbne počitnice največja nagrada. Telesno in duhovno se bodo lahko spočili in pripravili na nove napore v prijetni zavesti, da so opravili svojo dolžnost. Tistim pa, ki so svojo dolžnost zanemarili, bodo počitnice skvarjene, nakopali so si žalost in jezo staršev. Skratka, prestatj bodo morali zaslužen kaznen.

Tako nekako bodo govorili ob zaključnih šolskih proslavah učitelji in profesorji. Tako smo vajeni presojati vsi, vzgojitelji, starši in celo mladina sama. Brez dvoma je prav, da dobijo »dobri« nagrado in »slabi« kaznen. Na splošno vzeto je to edino pravični kriterij iz česar sledi, da je tudi pravilno, da prevzamejo krivci breme in kaznen na svoja ramena. Toda pri tej besedi »krivci« se matematično jasna ugotovitev pri preprostem ocenjevanju od 1—5 ustavi. Kdo pa so pravzaprav ti krivci? Ali res samo in edino učenci in dijaki? Kaj pa učitelji in profesorji, ki učijo in ocene delajo, in starši, ki ustvarjajo pogoje za dobro ali slabo napredovanje, ter končno vsa družba, ki je odgovorna v kakšniholah in na kakšen način se lahko mladina šola? Ali se res vsi lahko ob obračunu oddahnejo z mirno vestjo: končano je za letos, mi smo svojo dolžnost storili?

Predalec bi nas zavedlo, če bi hoteli razčlenjevati to zamotano vprašanje. Ustavimo se samo pri star-

ših. Prav pa bi bilo, da si ob tej priliki prav vsi odrasli izprašajo vest.

Starši so zelo različni. Tako kot se med šolskim letom različno brigajo ali zanemarljajo svoje otroke, tako navadno tudi ob končnem spričevalu različno reagirajo, posebnost, če jim prinesejo otroci domov slabe ocene. Najbolj malomarni se ne bodo potrudili niti toliko, da bi poslali svoje otroke na popravni izpit. Drugi jih bodo opominjali in spominjali kaj jih čaka ob koncu počitnic, ne bodo jim pa nudili nobene pomoči. Tretji, taki, ki se za šolski uspeh svojih otrok brigajo, bodo najeli inštruktorja in prevzeli vso skrb na druge. Dosti pa je takih, ki so prepričani, da za služi otrok kaznen. Takoj so sklenili: nikamor ne bo šel na počitnice, samo učil se bo in pokoril za svojo lenobo. Takšni starši ne znajo biti kritični niti do sebe niti do svojega otroka, ki se morda brez pomoči težko uči. Če mislijo, da zasluži otrok zaradi neuspeha v šoli kaznen, gledajo napačno na popravne izpite, kot je verjetno ves njihov odnos do šole zgrešen. Pustimo sedaj ob strani vprašanje ali je za vse enako ocenjevanje s petimi redi sploh pravično. Toda to je gotovo: kdor je dobil pri končni oceni enko, pomeni, da snov tistega predmeta tako slabo obvlada, da je nujno, da jo mora utrditi, če neče, da mu bo delal predmet v višjih razredih težave. Posebno velja to za jezike in matematiko, kjer se vsako leto gradi na temeljih prejšnjega znanja. In popravni izpit, ki bi naj bil v korist je otroku staršev, ki tega ne razumejo, samo v breme in škodo. Krivično ravnavajo starši, ki za neuspeh v šoli otroke nepremišljeno kaznujejo. Prvič je krivično nalogati drugemu kaznen za lastne napake, drugič je po osnovnih pedagoških načelih zgrešena vsaka kaznen, ki ni vzgojna. Kako naj vzgojno vpliva na otroke, ko samj pomagamo, da postane otroku učenje in šola neprijetna, ko mu jemljemo voljo do dela in ko podiramo otrokovo samozavest?

Kako naj torej ravnavajo starši z otroki, ki imajo popravne izpite? Prvič: Vprašajte se, ali ste storili že med šolskim letom vse kar je bilo v vaši moči. Ste spremljali razumevanje otrokov razvoj doma in v šoli, ste žrtvovali zadosti, da bi bili pogoji za otrokov napredek čim ugodnejši? Taka vprašanja si zastavite in odgovorite odkrito. Ko boste ugotovili, se jim boste v bodoče laže izognili, obenem pa boste spoznali, da je otrokova krivda manjša kot ste mislili.

Drugič: Ko ste presodili, koliko je vaše in koliko otrokove krivde, preidite k resnični pomoči pri popravljanju zamujenega. Stopite k

predmetnemu profesorju, se razgovorite z njim in upoštevajte njegove nasvete. Razumeti morate, da so profesorji ob koncu šolskega leta preutrujeni, dijakov s popravnimi izpiti pa je dosti, potrpljenje in dobra volja pa tudi dosežata svoje meje. Razen tega vpliva težak in odgovoren vzgojiteljski poklic skozi leta na človeka, da gleda otroka z drugačnimi očmi kot ga gledata oče in mati, ki svojega otroka poznata ali bi ga vsaj morala poznati. Tudi če vam bodo kateri profesorji svetovali naj svojega sina ali hčér strogo držite med počitnicami in mu ne pustite preveč svobode, je potrebno, da se držite prave mere. Vsekakor pa se točno držite navodil kako in koliko snovi naj predela. V jeseni, pred popravnim izpitom, se ponovno oglasite pri profesorju. Stik s profesorji bo vašemu otroku v korist, ker dober profesor vedno upošteva vse okoliščine, ki vplivajo na otrokovo zmogljivost.

Tretjič: Delo med šolskim letom je otroka izčrpalo in če hočete, da bo v prihodnjem letu zmagoval vse napore, ga mora začeti telesno in duševno utrjen in pripravljen. Dovolite mu in pripravite možnost, da se bo v počitnicah telesno okrepil s plavanjem in igrami na prostem zraku. Za njegovo duševno zdravje, ki je med pogoji za napredovanje v šoli, je potrebno da tudi v počitnicah živi v družbi svojih tovarišev. Zato tudi popravljalcem ne jemljite možnosti, da bi se razvedrili in okrepili na taborjenjih, potovanjih in v kolonijah. Pomagajte otroku in dajte mu vse pogoje, da si bo učenje dobro organiziral. Določite z njim sporazumno uro učenja, najbolje jutraj in vsak dan ob istem času. Učenje naj bo rajši kratko, toda zbrano. Prikažite mu popravni izpit kot nekaj, s čemer se lahko izkaže. S svojim vedenjem vplivajte, da bo ozračje doma v mislih na novo šolsko leto vedro in pogumno in ne moreče.

Tudi popravljalcem in njihovim staršem prijetne počitnice in veselje na delo!

M. S.

Nekaj za naše kmečke gospodinje

Zdaj moramo poskrbeti, da bomo imeli tudi pozimi dovolj zelenjave. Zato ne smemo pozabiti na nekatera dela, ki jih moramo opraviti poleti.

Zdaj je čas za setev poznega zelja. Vse preveč opažamo, da so poznega zelja že zdavnaj posejali in bodo sadike do takrat, ko ga presajamo na prosto oz. stalno mesto že stare in zgrbljene, kar ni več za razlo. Pripravimo si gredico na katero posejemo zeljno seme ne preveč gosto, da postanejo sadike močnejše. Seme nato z grabljami vkopljemo v zemljo in setev zalijemo. Zalivati moramo redno vsak dan, ker nam lahko sicer močno sonce seme uniči, da izgubi kalji-

vost. Takoj ko seme vskali, moramo setev pregledati, če je niso napadli bolhači, ki so zelo podobni bolham in sadike obgrizejo. V tem primeru moramo sadike večkrat potrositi s pantakanom ali pepeinom (siv prah). To lahko naredimo kar z roko. Pantakan dobimo v kmetijskih zadrugah ali drogerijah, če ga pa ni potrosimo sadike s pepeinom.

Sadike bomo presajali na stalno mesto, ko bodo dovolj velike in močne v razdalji 60×60 cm. Na isti način sejemo zdaj tudi kolerabo in cvetačo.

Tudi za solato endivijo je čas, da jo posejemo. Endivijo delimo v letno in zimsko. Prvo bomo posejali letno rumeno endivijo Eskariol. Seme endivije posejemo kakor zelje na gredice in ga zalivamo, da se ne izsuši. Sadike bomo sadili precej na gosto na posebne gredice ali pa kot mešadež med paradiznike, visoki fižol itd. Letno endivijo nekaj dni pred rabo (ob suhem vremenu!) vezemo, da pobeli. K hitrejši rasti ji pomagamo s čilskim solitrom, ki ga trosimo okoli sadke, ne pa po njej.

Zimsko endivijo sejemo nekoliko pozneje in je ne vezemo, ampak po prvem mrazu spravljamo v klet za zimo.

M. M.

Koristni nasveti

Za svoje delo morate imeti načrt. Zamislite si v glavnih obrisih vsako nedeljo, kaj boste delale prihodnji teden. Gotovo imate poleg rednega dela še kaj posebnega (dokončati otroško jopico, veliko pospravljanje, izmenjati papirje v kuhinjski kredenci, izlet z otroki itd.). Vsak večer pa pomislite, kaj morate narediti prihodnji dan.

Začnite kuhati kosilo ali večerjo dovolj zgodaj. Tako prijetna je, da lahko ješ ob določeni uri, da ti pri kuhi ni treba preveč hiteti ter da prineseš jed na mizo s smehljajem, ker nisi preveč utrujena. Vsa družina bo tako bolj zadovoljna, jed bo vesno bolj teknila in tudi koristila.

Pa še nekaj o vašem načrtnem delu: ne govorite o tem nikomur, to je vaša osebna stvar, kajti vedno nekoliko tvegate, da se vam bodo smejali, če plana ne izpolnite. Če pa boste zase osebno imeli dobro izdelan načrt, ki se ga boste strogo držali, boste veliko prihranili na času.

In končno pomislite na to, če bi vstali jutraj vsaj pol ure prej kot navadno, kaj vse bi lahko naredili, koliko daljši bi bil dan. Seveda je to včasih težko, ko se je tako prijetno pretegovati v postelji ali še malo zadremati. Toda če boste že jutraj začeli pogumno premagovati težave, boste imeli veliko uspeha ves dan!

Črtasto blago je za poletje zelo priljubljeno. Lepa kombinacija črt bo pripomogla, da bo tudi preprosto blago učinkovito

KUHINJA ZA NAŠE OTROKE

JAGODNA PIJAČA. Za vsako osebo potrebujemo 2 žlici mleka, žlico sladkorja, 4 žlice jagodnega soka, mineralno vodo ali sodavico.

Dobro zmešamo mleko, sladkor in jagodni sok. Razredčimo z mineralno vodo ali sodavico. Pijača mora biti mrzla. V vsak kozarec denemo še nekaj jagod.

JAGODE V MLEKU. Pol kg rdečih jagod, 10 dkg sladkorne moke, 1 l pol litra mleka, nekaj svežih jagod.

Jagode preberemo, očistimo peciljev in pretlačimo. Zmešamo s sladkorjem. Mešamo tako dolgo, da se začne peniti. Počasi prilivamo mleko in stalno mešamo. Postavimo na hladno. Preden damo jed na mizo,

jo nalijemo v lične skodelice ali v kozarce in okrasimo s svežimi jagodami. Zraven damo kakršnokoli suho pecivo.

ČESNJEVA POGAČA. 50 dkg česnje (brez koščic), 15 dkg sladkorja, malo cimeta, 3 jajca, 12 dkg drobtin, 10 dkg zmletih orehov ali lešnikov, malo mleka.

13 dkg sladkorja, cimet, rumenjake penasto vmešamo. Pridenemo z mlekom prepejene drobtine, orehe ali lešnike, česnje, sneg iz beljakov. To zmes denemo v namažan in z drobtinami potresen model za torte ali biskvit ter pečemo v srednje vroči pečici ¼ do 1 ure. Pečeno potresemo s sladkorjem.

bo s svojim upiranjem povzročila smrt lažnega Stuarta Masona, je pomagala.

Pod njenim vplivom je napisala Dolores tudi drugo pismo, ki ga je prinesel dr. Bloomsteed Ivanov sosed iz Fitzroystreet št. 11. Seveda ni to pismo nikoli videlo Kaira, kakor tudi njegova neprostovoljna odpošiljateljica ne.

Ugrabitelji obeh zaljublencev so imeli nalog, da Ivana na svobodi ne izpuste iz oči. Zaman pa so oprezovali za svojim bivšim ujetnikom, ko se je ta skril v zavetje samekega stanovanja dr. Bloomsteeda. »Kairsko« pismo je iz skrinjice za pošto bungalova v Fitzroystreet št. 9 izginilo in zaradi tega so bili prepričani, da je njihova žrtev v bližini, kar jim je zaenkrat popolnoma zadostovalo.

Polkovnik Kudrnjacev si je v svoji pisarni v poslopju

Stavil bi milijon proti eni, da bo nosilec glavne vloge v »Zadevi 1949« že z naslednjim letalom iz Sydneya pristal na kairskem letališču, kjer ga bo namesto njegove ljubice pričakal sovjetski agent Oliver, ki bo poskrbel za vse potrebno!

Beseda maščevanje je bila na važnem mestu v besednjaku polkovnika Kudrnjaceva. V njegovem načrtu je bilo predvideno tudi plačilo za Moskvo tako neprijeten poseg mehiške pevke v Ivanovo življenje in predvsem v »Zadevo 1949«.

Polkovnik Kudrnjacev je vedel, da je Dolores ženska očarljive lepote, ni mu pa bilo znano, da ne pomaga proti tej lepoti nobeno moško orožje. Zato se mu ni niti sanjalo, da bo mehiška lepota utekla njegovemu maščevanju, njegov dobro zamišljeni načrt pa splaval po vodi...

7. poglavje

NEPRICAKOVANO SVIDENJE

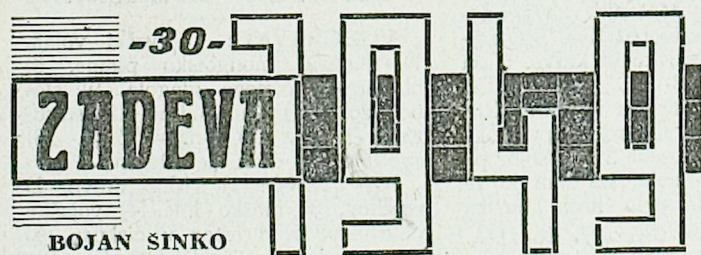
Dolores je svoje ujetništvo mnogo težje prenašala kot pred njo in nekaj dni celo v njeni neposredni sosesčini njen ljubimec.

Njena ugrabitev se ni mnogo razlikovala od njegove. Edina razlika je bila v tem, da so Ivana odpeljali iz bungalova v samih hlačah in srajci, medtem ko so za Dolores, tako, da ni njena speča »izposojena« gospodinja ničesar slišala, vzeli s seboj v kovčkah vso njeno garderobo. Zato je bila prve dni prepričana, da jo čaka dolgo in neprostovoljno potovanje. Skrbela jo je njena in Ivanova usoda, toda od svojih ugrabiteljev ni mogla o njej izvedeti ničesar. Ko so jo prisilili, da je napisala prvo pismo, ji je postajal namen njene ugrabitve vedno jasnejši; po drugem pismu pa ji je postal že popolnoma jasen.

Prve dni je bila Dolores na videz zelo mirna. Le krčevito ihtenje je izdajalo, da skozi mrežo na stropu skromno razsvetljena soba ni bila prazna. Po »kairskem« pismu pa se je njeno obnašanje temeljito spremenilo, tako da so bili njeni ječarji veseli, ker je vele »sokole« pravočasno izpustiti pevkinega sostanovaleca iz bungalova v Fitzroystreet št. 9, kajti v nasprotnem primeru bi ta skozi steno slišal njeno

sovjetskega veleposlaništva v Pekingu zadovoljno mel roke, ko je prejel poročilo, da je lažni Stuart Mason že dobil »kairsko« pismo svoje ljubice.

Telefonski pogovor z letališčem ga je pomiril. Naslednje v pismu omenjeno letalo bo odletelo iz Sydneya iz tehničnih razlogov šele čez tri dni. Do takrat bo imel dovolj časa, da prepriča svojega gosta, da je kairsko pismo njegove Dolores navadna prevara moskovske tajne službe!

Tudi v nasprotnem primeru, če bi Ivan ostal gluha za njegovo razlogo in bi hotel slediti glasu svojega srca, se dr. Bloomsteed ne bi bilo treba poslužiti policije.

Se pravočasno sta namreč zvedela, da Dolores nikoli ni bila v Kairu, tako da bi mladi zdravnik skoraj začel verovati v čudeže!

Ugrabitve Dolores in Ivanov povratek na svobodo sta bili le začetni točki načrta, ki ga je zasnoval v Pekingu polkovnik Kudrnjacev. Pravzaprav je namenil v svojem načrtu glavno vlogo mehiški lepotic, ki je v Singapuru tako temeljito zmešala štrene moskovskih računov. Pismo, ki ga je našel Ivan v levem notranjem žepu svojega suknjice, je v resnici napisala roka lepe mehiške pevke. Njegovi sydneyjski agenti so obenem poskrbeli, da se je vsota denarja v Ivanovi listnici povečala za toliko funtov sterlingov, kolikor je bilo potrebno za potovanje iz Sydneya v Kairo, oziroma za neko malenkost več.

Morali pa so se zelo potruditi, da so pevko v njeni ječi prisilili, da je pismo po nareku napisala. V začetku niso pomagale niti lepe besede, še manj pa nasilje, kajti lena pevka je bila prav tako trmasta kot lepa. Šele grožnja, da

Z V E R I

(Nadaljevanje s 7. strani)

žale zmečkane sivkaste in rujavo-zelenkaste fotografije, morda stare že več kot petdeset let. Slike so bile verjetno edini in drag spomin na tiste srečne dni, ko so tisti, ki so se na njih smehljali, le malo časih o Italijanih, ki so v tistih časih nasakovali Mantovo in Verono.

— Pasje plemo! — je zarežal Tonček. — Garjavega psa bi oskubili, da bi si napolnili nenasitne malhe.

Na zidu zadnjega pogorišča v vasi je bilo z neokretnimi črkami napisano: VINCEREMO.

— Lahko pišete »vinceremo«, ko po žigate, preteplate in pobijate neoborožene! Zakaj niste počakali, mrcine, da spoznamo, da vidimo kakšni junaki ste, ko se zakrohota naši mitraljezi? —

Tonček je stopil k zidu, izpulil iz tramovja požgan kol, zamazal fašistični napis ter pripisal s krepkimi črkami: SMRT FAŠIZMU.

Kdaj so požgali? Zakaj? Kam so odgnali ljudi?

Na vsa ta vprašanja, ki so čepela za zidovjem, med ruševinami in vzletala iz pogorišča kot preplašene ptice, Stane in Tonček nista znala odgovoriti.

Tedaj pa sta se pojavila izza nepožganega svinjaka na koncu vasi dva otroka, dve deklici, ki sta nekam plaho stopicali proti prišlece-ma.

— Paltizani so, Malica! Paltizani, paltizani! — je veselo zašče-betala mlajša starejši, ki je bila videti mnogo bolj prestrašena.

Stane in Tonček sta pohitela proti prvim živim bitjem, ki sta jih srečala v vasi, da bi izvedela kakršneoli novice, slabe ali dobre, če jih bosta otroka vedela.

— Čigavi sta? — je vprašal Stane.

— Brinarjevi! —

— Kje je pa mama, ata? —

— Tata je paltizan! — je pono-sno hitela odgovoriti mlajša.

— In mama? —

— Starejša, dvanaestletna punčka, je ob tem vprašanju zaihtela. Spustila je sestrino in se privla k Stanetu, katerega je bila spoznala, ter se pričela stresati v krčevitem jok.

Mlajša je stegnila drobno ročico proti bližnji njivi in dejala:

— Spi! Mamica spi! Ne moremo je plebuditi! —

Na obrazu mlajše ni bilo opaziti žalosti, temveč samo rahlo zaskrbljenost zaradi speče mame; Marčin jok je pa dal slutiti, da se je nekaj zgodilo z mamico, morda neka žalostna, kar je ubilo nasmeh na tem drobnem in mladem obrazu.

— Kaj je bilo z mamico? — je vprašal Stane otroka, ki mu je hlipal v naročju.

— Mame ni več! — Ubili so jo! Tam na njivi leži! —

Otrok se je oklenil Stanetove roke in bridko zajokal. Komandir se je zazrl v objakani obraz; kako naj tolaži? Zabolela ga je otrokova nesreča in spomnil se je svojih treh otrok, ki so še imeli drago mamico; vsaj pred meseci so jo še imeli, ko je bil zadnjič doma; morda je danes tudi oni nimajo več. Solze so mu stovile v oči; najbolj se mu je zasmilila mlajša sirotica, ki je bila prepričana, da mamica spi.

Prijel je Marico za roko in stopil proti njivi. Tonček si je popravlil puškomitraljez in dvignil mlajšo v naročje ter odšel za komandirjem.

Spotoma je Marica povedala Stanetu, da so včeraj vdrli Italijani v vas; že se je temnilo, ko so zažgali in odgnali s seboj vse vaščane in mnogo živine. Rešili sta se verjetno le oni dve, ker sta se ob prihodu Italijanov igrali za starim, praznim svinjakom. Vani sta se skrili, ker sta se bali Italijanov; domov sta se mislili vrniti, šele ko bi ti odšli. Iz svinjaka sta opazili, da so vojaki pred odhodom pretaknili vse hiše, le v svinjak ni prišel nobeden. Mater so ustrelili, ko se je na cesti iztrgala vojakom, da bi pohitela nazaj v vas, v ogenj, reševati njih, otroke, katerih ni opazila v dolgi, opotekajoči se koloni vaščanov, katere so gonili podivjani požigalci.

Marica je bila dobro slišala, kako je mama klicala, ko je stekla iz kolone; ali grd, velik vojak je pomeril z mitraljezom in mama je padla.

Tam je ležala. Razširjene roke so, namesto otrok, stiskale sveže preorano zemljo; morda je v zadnjem hipu mislila, da bo objela pogrešane otroke.

Ležala je na obrazu. Kriko na hrbtu je imela razparano. Skozi belo preperelo in od krogelj prefluknjano srajco je bilo opaziti krvave madeže, ki so bili zalepihi kožo in srajco.

Na sencih je imela ranico in zasmojene lase — strel od blizu, zaradi sigurnosti, seveda, ubijalci in požigalci niso marali živih prič. Gruda, na katero je bila naslonila glavo, je bila črna — prepojena s krvjo.

Dekletce se je izvililo Tončku iz naročja, počenilo poleg matere, jo pogladilo po razkuštranih laseh in zaprosilo:

— Zbudi se mamica! Mamica! ... Udalila si se, klič ti teče! Zbudi se mamica, da glemo domov! Stile paltizan je plisel! —

V grmovju je zopet zatulil pes; kot bi hotel on dati odgovor čudnim otrokovim prošnjam; tulil je dolgo, kot bi javkal umirajoči človek, kot bi mrlič pel o žalosti in nesreči.

Dekletce je prisluhnilo, potem se pa ozrlo v Staneta in vprašalo:

— Stile! Zakaj se mamica ne zbudi? —

Stane ni odgovoril. Marica je vrnovilo glasno zaihtela. Tonček se je sklonil k otroku, ga dvignil v naročje in mu pošepnil:

— Tiho, tiho! Mamica je zelo trudna. Sedaj je še ne smemo buditi. —

— Pojdimos! — je dejal Stane. — Poiščemo ateka. Mamica naj se naspi; že pride za nami! —

Sonce se je bilo medtem nagnilo k zatonu. Sence jablan in hrusk so se raztegnile. Iz daljave je vetrček prinesel trkanje težke brede Do — do — do ...

Sovražnik se je še oglašal. Bil je še močan.

Stane je stisnil pest in zamahnil proti dolini:

— Pride dan, ko te ta naša zemlja prepojena s krvjo tisočev nedolžnih, izbruhne! Pride dan obračuna in tedaj bodo nad teboj krakali črni vrani! —

Tiho, brez besed so prišli v četo. Otroka sta slastno zaužila nekaj pečenih krompirjev in kmalu nato zaspala na razgrnjeni odeji starega borca.

— Le spita, naša otroka! Mi vsi bomo bdeli nad vami! —

Breda je pa še klopotala, a oglašala se je tudi zbrojevka: Do — do — do — do — ta — ta — ta —

Zivko Smrekar

Ob 10-letnici Titovega povelja: Rušite komunikacije!

(Nadaljevanje s 7. strani)

Reki. Bila je jasna poletna noč. Ko je kolona prišla na drugi ovinke pod vasio Kojsko, se je iz bližnjih Rodin posvetilo. Takoj nato je zasikalo v zraku in ... Nedaleč od kolone se je z ostrim pokom razstreščila prva mina.

Sovražna zaseda. Le nekaj sekund neodločnosti pa se vsa kolona znova pomika naprej po cesti v še večjem razstojanju. Priglasajo se prostovoljci, da razbijejo zasedo. Da bi sedajle ukazovali Sva-bi? Pogumna četa prostovoljcev je že odkrila mesto zasede. Mine padajo in se raztresajo v travo, ne da bi povzročile kaj hujšega. V junaškem jurišu se poženejo borci na sovražnika, ki se presenečen nad tako odločnostjo razbeži na strani. Divizija nadaljuje svojo pot. Le zadnji del je na povelje komandanta krenil po drugi poti. Nekaj teh borcev je drugi dan ob sončnem vshodu padlo na vrhu Kojce.

V Baško grapo se je za nekaj časa naselil mir. Sovražnik je bil zadet v živo. Železnica mu je služila za prevoz vojaštva in orožja na ogrožene položaje v Furlanski nižini.

Borci IX. korpusa pa so izpolnili povelje svojega vrhovnega komandanta, tovariša Tita: Rušite komunikacije!

Ogarev

RADIO · OGLASI · OBJAVE

SOBOTA, 26. VI. 54.: 13.45 Lahka in zabavna glasba, vmes objave; 14.15 Portreti; 14.30 Žena in dom; 15.00 Marjan Lipovšek: Orglar; 17.00 Emissija za JNA; 21.30 Slušna igra: Begovič: »Brez tretje-ga«; 22.30 Operetne melodije.

NEDELJA, 27. VI. 54.: 8.10 Slovenske narodne; 8.30 Našim kmetovalcem; 9.00 Mladinski tednik; 13.45 Glasba po željah; 15.00 Naši kraji in ljudje; 16.00 Melodije iz revij; 17.00 Naša domovina — narodne pesmi in plesi; 17.30 Glasba po željah v hrvaščini; 18.00 Jurina in Franina; 18.30 Iz ritma in ritem.

PONEDELJEK, 28. VI. 45.: 13.45 Lahka in zabavna glasba, vmes objave; 14.15 Beležke o filmu; 14.45 Obzorik; 15.00 Igra vaški sekstet, pojeta Sonja Hočvar in Re-zika Koritnik; 17.00 Zabavali vas bodo nemški orkestri; 17.30 Narodne pesmi in plesi iz Srbije; 18.15 Glasbeni mozaik.

TOREK, 29. VI. 54.: 13.45 Lahka in zabavna glasba, vmes objave; 14.15 Beležke o medicini; 14.45 Kulturno življenje na Primorskem; 15.00 Orkestralne skladbe slovenskih skladateljev; 17.00 Melodije iz operet, filmov in revij; 17.30 Slovaške narodne; 18.35 Veselo naokrog; 20.00 P. Mascagni »Prijatelj Fritz«; 21.30 Plesna glasba.

SREDA, 30. VI. 54.: 13.45 Lahka in zabavna glasba, vmes objave; 14.15 Beležke o kulturnem življenju; 14.45 Od Triglava do Jadrana; 15.00 Slovenske pesmi iz Be-nečije in stare tržaške pesmi pojeta Ko-momi zbor iz Trsta in barkovljanski pevski zbor; 17.00 Veseli ritmi; 17.30 Iz kraja v kraj — spored narodnih; 18.15 Za vsako-gar nekaj.

ČETRTEK, 1. VII. 54.: 13.45 Lahka in zabavna glasba, vmes objave; 14.15 Beležke o tehniki; 14.45 Sport doma in po svetu; 15.00 Nastop najboljših točk mladinskega festivala LRS in LRH; 17.00 Glasba iz znanih filmov; 17.30 Ob našem Jadranu; 18.30 Glasbena kronika; 18.40 Zabavne melodije.

PETEK, 2. VII. 54.: 13.45 Lahka in zabavna glasba, vmes objave; 14.00 Glasba po željah; 14.45 Kulturni razgledi; 15.00 Poje narodni tercet Radia Ljubljane; 17.00 Zaplešite; 17.30 Vesele zagorske popevke; 18.15 J. Haydn: Kvartet št. 72; 12.30 V narodnem ritmu.

POROČILA lahko poslušate: Ob delav-

nikih: 5.40 — 7.45 — 13.30 — 19.00 in 23.30.

Ob nedeljah: 8.00 — 13.30 — 19.30 — 23.30.

Pregled tiska vsak dan razen nedeljo in ponedeljka, ob 6.50.

★

Dijaki, ki bi želeli prejemati v šolskem letu 1954-55 štipendijo, naj vložijo na tajništvo za prosveto in kulturo pri OLO Koper prošnjo kolkovano s 120.— (dinarji), do 1. avgusta 1954.

Prošnja za štipendijo naj priložijo:

1. Prepis zadnjega šolskega spričevala,
2. Potrdilo Obč. LO o višini davčnega predpisa,
3. Potrdilo delodajalca o višini plače oziroma nagrade in izjavo o višini otroške doklade,
4. potrdilo o družinskem stanju,
5. izjavo staršev, da bodo vsi prejeti štipendijo vrnil, če bi dijak samovoljno zapustil študij.

Tajništvo za prosveto in kulturo.

★

KMETIJSKA SOLA LOŽE PRI VIPAVI razpisuje natečaj za sprejem gojencev za šolsko leto 1954-55. Šola traja eno leto. Sprejemajo se mladinci z najmanj 16 leti starosti, ki so dovršili vsaj 2 razreda gimnazije ali 6 razredov osnovne šole. Prednost imajo obiskovalci kmetijsko-vojaških šol. Gojenci prejemajo popolno oskrbo v internatu proti mesečni vzdrževalni 2.500.— dinarjev. Za učence iz Goriškega okraja bo šolanje brezplačno, ostali naj zaprosijo za štipendije pri svojih OZZ oz. KZ.

Prošnjo s potrebnimi dokumenti je treba poslati do 31. julija na naslov: Kmetijska šola Lože pri Vipavi.

UPRAVA SOLE

★

MEDNARODNEGA JEZIKA

ESPERANTO

se lahko hitro naučite v našem dopisnem tečaju. Ako pošljete znamko za Din 25.— Vam pošljemo brezplačno na ogled prve lekcije.

Zveza esperantistov Slovenije, Ljubljana, Miklošičeva 7/I.

INDUSTRIJSKO PODJETJE

„SALVETTI“

NUDI NASLEDNJE PROIZVODE:

PRALNO MILO: »PALMA« BELO, »ISTRA« ZELENO, »CAPRA« RUMENO ★ PRALNO ODIŠAVLJENO MILO BREZ ZAVITKOV IN V ZAVITKIH ★ TOALETNO MILO ROZA IN RUMENO ★ MILNI PRAŠEK »PULITO« ZA FINE TKANINE ★ PRALNI PRAŠEK ODPRT IN V ZAVITKIH ★ KRISTALNO SODO ★ PARKETNI VOSEK ★ LOSČILO ZA ČEV-LJE »PERLA« ★ PRALNO TEKOČINO »VARECCHINA«

GOSPODINJE, ZAHTEVAJTE IN KUPIJTE VEDNO IN

POŠLJEMO NAŠE PRVOVRSTNE PROIZVODE, KI VAS

BODO V VSAKEM OZIRU ZADOVOLJILI.

vpitje s skoraj histeričnimi izbruhi in zamišljeni načrt bi se razblinil v nič še pred svojo začetno točko.

Maščevanje polkovnika Kudrnjaceva je lepo in divjo ujetnico — neznanka, ki ji je prinašal hrano, je večkrat ugriznila s svojimi ostrimi zobmi in mu z nohti razpraskala obraz — zapisala smrti. Toda račun brez krmarja le redko drži in krmarja je predstavljala tokrat njena lepota.

Pevkin vsakodnevni obiskovalec je postal pozoren na njo šele takrat, ko si je doma z alkoholom čistil rane na rokah in obrazu, ki so mu jih povzročili njeni ostri zobje in negovani nohti. Zato je pričel ravhati z ujetnico nadvse nežno, vsekakor preveč, kakor mu je dovoljevala vloga ječarja. Njenim očem to ni ostalo skrito in odšel je lepa ujetnica niti jokala niti vpila, še manj pa grizla ali celo praskala. Sicer molčeči ječar, ki je doslej prihajal k ujeti pevki le enkrat dnevno, je povečal število svojih obiskov in jo pričel celo izpraševati po željah. Njena skromnost mu je zelo ugajala. Zadovoljila se je z malenkostno poslastico iz slaščičarne ali skromno cvetko, ki si jo je zataknila v svoje valovite črne lase. Usluge mu je vselej poplačala s hvaležnimi pogledi, katerih ognjevitost pa ni ostala brez posledic v njegovi notranjosti.

Kmalu je Dolores nagonsko začutila, da ima svojega ječarja popolnoma v oblasti.

Dovolj dolgo je bila skromna v svojih željah, sedaj se ji mora izpolniti njena edina velika želja: svoboda, kajti sicer bo sledil Ivan, čeprav ni vedela, kje se nahaja, njene-mu pismu v Kairu in njune kratke sreče bo za vekomaj konec!

Opoldne je njen ječar ves zmeden obstal, ko jo je zagledal sedečo na postelji v prekrasni beli obleki, medtem ko ji je blesteč nakit krasil razgaljeni vrat in zapestja. V lase si je vtaknila tri rdeče cvetice, ki so imenitno pristajale k njeni globoko izrezani obleki. Pogled na njeno utelešeno lepoto ga je tako presenetil, da je pozabil za seboj zapreti vrata in jih zakleniti, kar so njene oči takoj opazile.

Če bi neznan ječar vedel, da se lepa ujetnica ni brez vzroka nališpala in si nadela skoraj ves svoj nakit, ki ga

je sicer imela spravljeno v kaseti, katere zlati ključek je nosila na eni verižici okrog vratu, poleg tega pa spravila ves denar in potne listine v nedra, bi jo pogledal s popolno-ma drugimi očmi. Tako pa je stal sedel sobe in bulil vanjo, kakor nekoč žreči v svojega Moloha.

V pevkinu ljubki glavi je nastal načrt, ki naj bi ji odprl vrata v svobodo. Njene dražesti bi odigrale seveda glavno vlogo in ni imela strahu pred ceno, ki bi jo morala plačati za svojo svobodo in Ivana.

Ko pa je videla, da je njen vsakodnevni obiskovalec obstal na pragu kakor vkopan, še preden je trenila z očesom, in pozabil celo zapreti in zakleniti vrata, je svoj načrt v drobno sekunde spremenila.

Srce ji je divje udarjalo, ko je občutila prvi smehljaj usode po dolgih dneh svojega ujetništva.

Z drobnimi koraki se mu je izzivajoče približala, da ga je popolnoma omamil duhteč vonj njene obleke in las. Nekaj časa mu je zapeljivo zrla v oči, nato pa ga milo prosila, naj ji prestavi posteljo v nasprotni kot, kjer je imela zložene kovčke, njeno prtljago pa na mesto, kjer je bila doslej postelja.

Ječarju lepe pevke se je zdela njena želja popolnoma nerazumljiva, toda preveč skromna in nedolžna, da je ne bi izpolnil. Z mislijo, da gre za žensko muho, je pričel prekladati njene kovčke in pripravljati prostor za posteljo.

Če nima drugih želja, ji iz srca rad ustreže!

Sedaj je bila na postelji. Že jo je hotel premakniti, ko mu je skoraj zastal dih.

Lepa ujetnica je izginila, kakor da bi se vdrla tla pod njenimi nogami!

Stekel je proti vratom. Bila so odprta! Planil je na hodnik in po stopnicah na prsto, toda razen duhtečega vonja svojega parfuma ni pustila za seboj nobenega sledu. Prepričanje, da je ženska vrag v človeški podobi, mu je zvalo iz ust surovo kletvico, ki pa mu ni pomagala iz zadrege in strahu pred odgovornostjo ...

Dolores je razločno slišala udarce svojega srca, ko je brez

sape pritekla na ulico. Sončni žarki so jo skoraj oslepili, toda kljub temu, da njene oči niso bile vajene dnevnih svetlobe, je videla, da se ji z leve približuje osebni avto. V navalo velikega razburjenja je dvignila obe roki in vozilo se je pred njo ustavilo.

Cez nekaj kratkih minut, ki pa so se zdele cela večnost, je izstopila pred glavno sydneysko bolnico iz osebnega avta znamke Buick dama v beli obleki in tremi rdečimi cvetici v črnih laseh. Za pozne jesenske dni je bila njena obleka le malce nenavadna, vendar dame to ni motilo. Šofer Buicka, iz katerega je pravkar izstopila, je začuden zmajal z glavo, ko je izginila v temni veži glavnega poslopja bolnice. Deset funtov bi stavil, da bo dama iskala pomoč na oddelku za živčno in duševno bolne, saj je imela na sebi več nakita kakor lutke v izložbah draguljarjev. Šele takrat, ko je pognal svoje vozilo in zdrvel z njim v smeri proti Martinovemu trgu, je zmrl nasmeh na njegovih ustnicah.

Dr. Bloomsteed bi skoraj padla iz roke klobuk in palica, ko je zagledal na stopnicah Dolores. Zdela se mu je kakor podoba iz sanj. Z roko, v kateri je držal palico, si je moral pometi oči, da jim je lahko verjel. Toda ni se varal: pred njim je stala ob začetku stopnic lepa pevka iz »Noč-ne zvezde« in mu veselo mahala v pozdrav.

Ivana, ki je vse dopolnje ždel v sivozelenem mraku zavešenih žaluzij spalnice svojega gostitelja, je nemričkovano svidenje z Dolores popolnoma vrglo iz ravnotežja. Od razburjenja se je tresel po vsem telesu. Solze veselja in sreče so mu silile v oči. Dr. Bloomsteed se je obzirno odstranil iz sobe, ko je Dolores zdrvel v objem svojemu ljubimcu. Sicer pa je to napričakovano svidenje sredi belega dne zrahljalo v njem po vsem svetu znano britansko hladnokrvnost.

Če se to ne bi zgodilo, ne bi mladi zdravnik še isto popoldne zaprosil za ves dopust, ki si ga je prištelil v tem in preteklem letu. Ravnatelj bolnice njegovi prošnji ni od-rekel in ko so zvečer zagorele v Sydneyu električne luči, je pripeljal z dvoristi hiše, v kateri je dr. Bloomsteed stanoval, njegov avto in ubral, potem ko je pustil za seboj mesto, ob obali smer proti severu.

Za nami je Slovensko-Hrvatski mladinski festival

Ali smo uspeli tudi v športnem pogledu?

V nedeljo se je zaključil v Kopru teden dni trajajoči hrvaško-slovenski mladinski festival, ki je bil ne samo politična in kulturna, temveč tudi športna manifestacija hrvaške in slovenske mladine. Lahko rečemo, da je festival po politični in kulturni strani popolnoma uspel. Kaj pa športni del? V okviru festivala je bilo športnih prireditev, ki pa so bile več ali manj manifestativnega značaja. Od vseh prireditev zasluži največjo pozornost letalski miting, letalska razstava in nastop mladih modelarjev, tako v Kopru kot v Bujah. Vsa čast Letalski zvezi Slovenije in domačim aeroklubom. Med mladinci je bilo opaziti na splošno presenečenje veliko zanimanje za te prireditve. Za marsikaterega mladince je bilo vse to novost.

Na vzorni razstavi letalske zveze Slovenije, oziroma aerokluba Koper, smo lahko videli osnovne letalske modele vseh vrst, od jadralnih do motornih in celo reaktivnih. Vsi modeli so bili jugoslovanski izdelki. Na razstavi smo videli tudi razne vrste padal, tako pilotska kot desantna. Raznovrstna »letalska« literatura nas je seznanila z bogatim gradivom na področju letalske tehnike. Vsekakor je razstava uspešna v vsakem pogledu. Največje zanimanje pa je Letalska zveza Slovenije vzbudila pri gledalcih z uspešnim letalskim mitingom, ki je bil v popoldanskem urah nad Koprom. Pet letal domače izdelave mlade slovenske letalske industrije tipa »Matajur« je navdušilo s svojim poletom tisoče mladih ljudi, ki še do danes niso imeli priložnosti, da bi se udeležili v tem lepem športu. Višek mitinga, pa je bil nastop dveh padalcev, enega iz Celja, drugega pa iz Maribora, ki sta pozdravila hrvaško-slovenski mladinski festival na svojevrsten način. Ti so se mladim in starih je občudovale strmele v modro nebo, ko sta se odprli beli padali. Oba mlada človeka pa sta smehljajoče se pristala varno na tleh. Še bolj kot omenjena padalca pa so ljudje občudovali jadralno letalo, ki je v elegantnem loku pristalo na koprskem zalivu. Ogromna množica gledalcev je ob koncu mitinga prisostvovala nastopu modelarjev, ki so tekmovali z raznovrstnimi modeli svoje lastne konstrukcije.

Od ostalih prireditev naj omenimo še koprsko regato, katere so se razveselili predvsem oni, ki so bili prvič na morju. Uspel je bil tudi športni dan preteklo nedeljo v Bujah, ko smo videli lep nastop jugoslovanske mornarice, domačih telovadcev in športnikov iz Pulja, koledarski dvoboj med Hrvaško in Slovenijo ter nogometno tekmo med reprezentancama zagrebške podzveze in bujskega okraja. Tudi v Bujah je levji del priznanja šel prireditvam Letalske zveze Hrvaške, če iz vzamemo veličasten nastop jugoslovanskih mornarjev. Med tednom pa so največ priznanja želi telovadci iz Ruš pri Mariboru, ki so s svojim nastopom po raznih mestih in vaseh prav gotovo navdušili marsikoga za športno gimnastiko. Pohvaliti moramo tudi avto-moto društvo iz Kopra, ki je organiziralo nadvse uspele motorne dirke, ki so se jih udeležili poleg hrvaških in slovenskih dirkačev tudi Tržačani. Vse te prireditve so bile dobro obiskane, pa tudi dobro organizirane, ter bodo marsikomu ostale v spominu.

Vendar bi lahko našo športno aktivnost manifestirali še veliko bolj. Pri vseh teh prireditvah smo pogrešali aktivnost mladine našega okraja, ki je bila pri vseh teh prireditvah le opazovalec. Nekoliko boljše je bilo v bujskem okraju, kjer so se uspešno uveljavili člani TVD »Partizan«, bujskega okraja. Pogrešali smo tekmovalce, ki bi razgibala našo podeželsko mladino, pa tudi mladino naših mest. Prav lahko bi organizirali tekme v odbojki med našimi podeželskimi društvi, prikaz raznih športov, ki pri nas še niso udomačeni (košarke na vasi, namizni tenis, ki mora postati družabna igra v zimskih mesecih v naših združenjih domovih). Bila je lepa priložnost, da bi videli kako plavalno prireditev in še marsikaj. V tem pogledu, torej v aktivizaciji naše istrske mladine nismo uspeli. Sicer pa je festival tudi v športnem pogledu, če izzamemo prej našeto zelo uspel.

Nedeljski šport v sežanskem okraju

V nedeljo 20. t. m. je bila Sežana v športnem pogledu precej razgibana. Že ob 9. uri zjutraj se je pričelo balinarsko pr-

venstvo, popoldne pa je bila težko pričakovana nogometna tekma za vstop v slovensko ligo med domačo enajstoroico in Ilirijo iz Ljubljane.

Na balinarskem prvenstvu so nastopile štiri ekipe iz Sežane, ena iz Vrhovelj in dve ekipe iz Trsta. Po izločilnih tekmah sta se pomerili za prvo mesto ekipe Sežana B in Sežana C, kljub temu, da so bili favoriti igralci Sežane A in D ter Tržačani. V finalni tekmi je zmagala Sežana C v postavi: Jež Bogo, Peca Jože, Guštin Dušan in Rebec Franc. S to zmago se je omenjena četvorica priborila lep prehodni pokal. Tekme so bile odigrane po mednarodnem sistemu. Vsi tekmovalci so pokazali, da so kar dobro pripravljeni za bližajoče se prvenstvo Primorske.

Popoldne ob 16. uri pa je bila na nogometnem stadionu važna nogometna tekma za vstop v slovensko ligo. Predstavili so se nam igralci ljubljanske Ilirije in pa domača enajstoroica. Tekma se je končala neodločeno 2:2. Marsikdo je odšel razočaran z igrišča, ker je pričakoval lepo in napeto igro in seveda tudi zmago domačinov. Toda izredna vročina je ovirala goste in domačine, da niso pokazali svoje prave vrednosti. Takoj ob začetku igre se domačini napadli in že v prvih minutah zastreljali dve lepi priložnosti. Vendar so prvi gol v protinapadu dosegli gostje v 15', kljub temu da so igrali podrejeno vlogo. Po 5' igre je v 20' izenačil Čok iz Sežane. V slabi igri se niti eni niti drugi enajstoroici ni posrečilo zvišati rezultata. V drugem polčasu so gostje prišli ponovno v vodstvo v 13'. Pet minut kasneje pa so domačini izenačili rezultat na 2:2 po

Ta teden sem pa res imel polne roke dela. Pa kaj vam bom o tem pravil, saj sami veste, kako je, ko po tako dolgem času spet pride po vreme. Če bi bil sam, bi še nekako šlo. Tako pa: Vane sem Vane tja, saj ne veš več kje bi začel. Z uvoženo politiko se nisem skorajda nič ukvarjal. Slišal sem le, da so v Ameriki napadli Ta malo in da so Korejci zapustili Ženovo, češ da so dovolj sejali, sedaj pa je čas za košnjo; radi bi pač do jeseni spravili seno pod streho in kdo bi jim to zameril. Človek nikoli ne ve, kaj pride. Drugi pa, ki so bolj mehanizirani, so zaenkrat še ostali in sejejo dalje.

Sem pa zato obiskal Portorož, kakor sem bil obljubil. Ogledal sem si tudi tisti park v Piranu, ki bo najbrže postal svetovna znamenitost in sicer zato, ker sploh ni park, ampak navadno smetišče in si po krivici prisvaja tako lepo in kulturno ime.

Povedali so mi, da so v Piranu snemali novi »slovenski« film »Greh« v katerem igra pomembno vlogo tudi neki osel, ki vse doslej ni bil za drugo rabo, kot da je nosil mleko v mesto. Ker pa so ga za nekaj dni vzeli k filmu in z njim lepo postopali, se je potem tako prevzel, da sploh ni hotel več opravljati svoje prejšnje »funkcije«.

Sicer pa to ni nič čudnega. Star sem in v svojem življenju sem srečal že veliko število oslov, ki so se še drugače prevzeli, pa še nikoli niti filmi niso bili.

Cesto Piran-Portorož spet popravljajo. To je prav, ker je potrebna. Čudi me le, kako da je vsako leto potrebna. Zato sem se malce zadržal in povprašal, če cesto res popravljajo, ali kopljejo »kar tako«, da turisti, ki jih vse mrgoli, vidijo, da res delamo in nismo nobene le-

užinkovitem strelu Hrena. Do konca igre so se domači zelo trudili, da bi zvišali rezultat, toda žoga ni hotela v mrežo. Gostje pa so bili v protinapadih vedno nevarni, toda niso imeli realizatorjev. Ljubljanski sodnik Šušteršič je ob splošnem negotovanju občinstva sodil v korist Ilirije. Gostje so imeli najboljši del moštva v obrambi in v desni strani napada. Pri domačinih pa so se odlikovali Kocjan, Čok in Hren.

ŠPORTNE ZANIMIVOSTI

Naivnost, samopašnost, ali kaj!? Kakor je znano letos Rusi ne nastopajo na svetovnem nogometnem prvenstvu. Verjetno jim je še preveč v spominu poraz na preteklih Olimpijskih igrah v nepozabni tekmi proti Jugoslaviji, v kateri so Jugoslovani po pravi vrhunski igri premagali Sovjete v ponovljeni tekmi z 3:1. To je bila tekma, ki je zapечатila usodo Sovjetov. Rusi so bili namreč kandidati za osvojitev prvega mesta. Po tekmi z Jugoslavijo so Rusi uvideli, da jim manjka še dosti, da bi na nogometnem področju dosegli mednarodni razred. Toda Rusi so »lisjaki«. Vsak je pričakoval, da bodo letos nastopili na svetovnem nogometnem prvenstvu. Toda Rusi so rajši poslali mednarodni nogometni zvezi predlog, naj letošnji svetovni nogometni prvak nastopi proti Sovjetski reprezentanci v Moskvi in Leningradu.

Na prvem svetovnem nogometnem prvenstvu leta 1930 v urugvajski prestolnici v Montevideu, sta se srečali v finalni tekmi za prvo mesto reprezentanci Urugvaja in Argentine. Kljub temu, da so Argentine vodili z 2:0 so zmagali Urugvajci z 4:2. V Urugvaju je nastalo pravo narodno veselje; dan zmage Urugvaja nad Argentino pa so proglasili za državni praznik. Toda po tekmi sta Argentina in Urugvaj prekinili diplomatske odnose. Finalna tekma za svetovno prvenstvo je namreč potekala v premoči Argentinecev. Tekmo je tako rekoč odločil sodnik, ki je sodil v korist Urugvaja, verjetno boječ se temperamentne urugvajске publike, ki je ob huronskem vpitju, streljanju s pištolami itd. tako rekoč prisilila sodnika na neobjektivno sojenje. Argentineci so bili tako užaljeni, da so

Ves svet je zajela ob petem svetovnem nogometnem prvenstvu več kot navadna mrzlica. Predvsem so to opažali v Švici, ki je prizorišče sedaj skromnih, sedaj velikih ali pa briljantnih iger kot je bila igra med Jugoslavijo in Brazilijo, ki bo v analih svetovnega prvenstva zapisana z zlatimi črkami.

Prišli smo že do četrte finala. Osem najboljših enajstoric se bo v soboto in nedeljo borilo za vstop med prve štiri. Kot se je predvidevalo so to naslednje reprezentance: Avstrija, Urugvaj, Anglija,

prekinili tudi diplomatske in ne samo športne odnose z Urugvajem. Sele po nekaj letih so se odnosi razčistili. Toda še danes Argentineci ne morejo Urugvajcev.

Pred kratkim je bil boksarski dvoboj za svetovno prvenstvo v teški kategoriji med ameriškim belcem Rockijem Marcianom in črncom Ezzardom Charlesom. Kot znano je zmagal Marciano. Naši bralci verjetno ne vedo, da se vodi že dolga leta borba za svetovno prvenstvo med črnci in belci. Zadnji dvoboj belih boksarjev za naslov svetovnega prvaka v najtežji kategoriji je bil 1935 leta med Bradockom in Baerom. Od takrat pa do nedavnega so imeli odločilno besedo črnci. Črni »bombarder« Joe Louis je bil kar 12 let zaporedoma svetovnoboksarski prvak. To je ob enem tudi rekord, da je nekdo obdržal tako dolgo častni naslov svetovnega boksarskega prvaka. Kot drži Louis svetovni rekord za najdaljše dobo, tako drži Amerikaneec Young Korbej rekord za najkrajši čas. Omenjeni je bil svetovni prvak samo nekaj tednov.

V ponedeljek se je pričelo mednarodno teniško tekmovanje v Wimbledonu, ki velja za nekakšno neslužbeno prvenstvo sveta. Turnir je še prav posebno zanimiv, ker na njem lahko nastopajo samo amaterski igralci. Med njimi so slavna imena Hoad, Trabert, Seixas, Rosewall, Patty itd. Toda nihče izmed teh teniških asov se ni tako proslavil, kot Bobi Elik, ki je zmagal 1939 leta kar v treh disciplinah na wimbledonskem turnirju. Pa še nekaj. Elik ni izgubil v svoji amaterski teniški karieri niti ene tekme.

belo nastlano z raznimi listinami. Komaj sem prišel do besede:

»Pa ja ne boste delali gnezda iz teh papirjev? Saj je že zdavnaj minila pomlad in so se kosi, škinkavci, vrabci, sinice, šoje brglezi, srake in vrane že speljali?«

Pojasnili so mi, da se bodo selili, zato bodo spravili kar je kaj vredno, ostalo pa zavrgli. »Tako je prav,« sem jih pohvalil, »kar je stara in odveč, naj gre v smeti, dobro pa naj se shrani in ohrani. Tako na primer tudi jaz, Barba Vane.«

Zvečer sem odšel v kino, da bi videl zanimiv film. Začeli so ga vrteti dobro uro kasneje kot je bilo napovedano, pa sem med odmorom zelo nedolžno in preprosto vprašal starega moža, če mu morda ne manjka eno kolesce. Kako me je moč srdito pogledal. Hitro sem mu pojasnil: »Ne vam, oče, temveč projektorju ali pa tehniku.«

Med vrtenjem filma se je »mularija« nekako čudno obnašala. Cepetala je z nogami, kričala in skakala čez klopi, da je bil v dvorani pravi cirkus. Pomislil sem: vse se vrti, film, svet, luna in zvezde, zato se tudi »mularija« že zdaj pridno vadi...

Večkrat sem prosil moje pomagalice-dopisnike naj se pod vsak dopis podpisajo s polnim imenom in naslovom. Moram vendar vedeti, s kom imam opraviti. Ta teden sem prejel tam nekje od Senožec dopis, v katerem nepodpisani dopisnik prosil za objavo. Dopis je šel v koš. Raje nepodpisani dopis v koš, kot jaz Barba Vane — v zapor. Ljudje so namreč včasih hudobni in bi radi starega Vaneta speljali na led. Kaj bi potem rekli bralci! Tako poštenega se je kazal, zdaj pa je v zaporu. Pa verjemi še komu, če moreš.

Vaš Barba Vane

Nogometna žoga osvaja svet

Jugoslavija, Nemčija, Madžarska, Brazilija. Presenečenje pa je pripravi do sedaj skoraj nepoznana švicarska reprezentanca, ki je izločila iz nadaljnjega tekmovanja nekdanje opevano italijansko reprezentanco. Toda »tempora mutantur«. V soboto, 26. junija bosta igrali v Baslu Anglija in Urugvaj, v Lozani Avstrija in Švica, v nedeljo pa v Bernu, Madžarska — Brazilija, v ženevi pa Jugoslavija — Nemčija. Po našem mnenju bodo naslednji zmagovalci: Urugvaj proti Angliji, Avstrija bo premagala Švico, Madžari bodo premagali Brazilce, toda samo v tem slučaju če bodo nastopili kompletni. Sicer pa, če ne bo igral Puškas, ki je stebra njihovega moštva, so obsojeni na visok poraz. Nas seveda najbolj zanima tekma med Jugoslavijo in Nemčijo. Če lahko zaupamo madžarskemu sodniku Szoltu, ki bo vodil to tekmo, potem, bodimo optimisti, pa recimo, da bo Jugoslavija zmagala z minimalnim rezultatom. Toda to so le prognoze. V nogometu dajati prognoze, pa je približno tako, kot napovedati vreme. Zlasti pride to v poštev pri jugoslovanski reprezentanci, pri kateri nikoli ne veš, pri čem si. Mi upamo na najboljši, kakor upajo tudi naši reprezentantje, ki so po sijajnem uspehu z Brazilijo postali zelo samozavestni. Sicer pa pravijo jugoslovanski igralci, da bi skorajraje igrali z Madžarsko, kot pa z Nemčijo, ki je znana po svoji ostri igri, sijajni konciji igralcev in st odstotnem pokrivanju vseh nasprotnih igralcev. Če nam bo še pomagala botra sreča, potem bomo sigurno v polfinalu. Sicer bomo videli čez 48 ur. Radio jugoslovanske cone Trsta v Kopru, bo prenašal celo tekmo, ki se bo pričela ob 17. uri.

Realitetna agencija KOPIER

nudi v komisijsko prodajo:

Kompletno jadrnico tipa »Sloka« z jadri in pripadajočimi vrvmi, ribiške elektrogeneratorje za ribolov, kompletne z motorji in svetilni telesi, kompletne ribiške barke — motorne jadrnice ter navadne na vesla za ribolov, razne foto in radio aparate, komade in kompletna pohištva, pisalne in računske stroje mešalne stroje za pekarstvo obrt, razno konfekcijo in drobni inventar za gostinska podjetja.

Istočasno javlja, da sprejema v komisijsko prodajo vse vrste premičnin in nepremičnin.

Na razpolago ima za prodajo več stanovanjskih hiš z obdelovalnim zemljiščem ter sama zemljiška telesa v bližini Kopra, Izole, v Pradah.

BERNARDI poročena Codiglia Marija iz Sv. Lucije pri Portorožu št. 221 je 16. t. m. v Postojni izgubila denarnico z osebno legitimacijo in denarjem preko 1.500.— din.

Najditelja vljudo naprošam, da vrne na upravo SJ proti nagradi. V nasprotnem primeru preklicujem veljavnost osebne izkaznice.

GLEDALISCE SLOVENSKEGA PRIMORJA
Začasni sedež Postojna
Petek, 25. junija: Maeterlinck: Stilmondski župan — ob 20. uri v MOSTU NA SOČI.
Sobota, 26. junija: Maeterlinck: Stilmondski župan — ob 20.30 uri v TOLMINU.
Nedelja, 27. junija: Maeterlinck: Stilmondski župan — ob 15. uri in 20.30 uri v KOBARIDU.

Uprava GSP še posebej opozarja naše obiskovalce v Kobaridu, da bomo uprizorili »Stilmondskega župana« popoldne ob 15. uri in vvečer ob 20.30 uri. Predprodaja vstopnic v Mostu na Soči v knjigarni, v Tolminu v gledališču in v Kobaridu v zadruhi, kot običajno. Nadalje opozarjamo, da bomo predvidoma uprizorili dramo Begovića: »Brez tretjega« dne 2. julija v Vipavi in Novi Gorici in 4. julija v Mirni pri Gorici. Predstava v Mirni je zaključna predstava in sicer je to 110 predstava GSP v sezoni 1953-54.

Ureja uredniški odbor — Odgovorni urednik Milko Stolja — Tiska tiskarna »Jadrana« — Vsi v Kopru. Naslov uredništva in uprave: Koper, Santorjeva ulica št. 26, telefon 170. poštni predal 2.

Letna naročnina 500.— din, polletna 250.— din, četrtletna 130.—